სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტია

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

შაბათი 3 აგვისტო 1918 წ.

თბილისი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ერთობა

ფასი 40 კაპ.

გაზეთის ფასი: 1 თვით 9 მანეთი ცალკე ნომერი ყველგან 40 კაპ. განცხადების ფასი, როგორც პირველ გვერდზე, ისე მეოთხეზე, პეტიტის სტრიქონი—1 მან. სამგლოვიარო განცხადება 15 მან. საჩქარო განცხადება უნდა მოტანილ იქნას არა უგვიანეს დილის 12 ს. ხელმოუწერელი წერილები არ იბეჭდება. დაუბეჭდავ საგაზეთო მასალას რედაქცია არ ინახავს, ავტორებს უკან ვერ დაუბრუნებს და ამის შესახებ არც მიწერ-მოწერას კისრულობს.

ხელის მომწერლებმა ფული შემდეგი ადრესით უნდა გამოგზავნონ: Тифлисъ, почтов. ящ. 199. Редакція „Эртоба". სხვა ადრესით გამოგზავნილ ფულს რედაქცია ვერ მიიღებს. რედაქციაში პირადათ მოლაპარაკება შეიძლება 10—12 საათამდე. რედაქციისა და კანტორის ადრესი: თფილისი, გოლოვინის პროსპექტი № 12. Тифлисъ, Головинскій проспектъ № 12).

ტელეფონი 16—62.

№ 163 ორგანო ამიერ-კავკასიის სოციალ-დემოკრატიულ მუშათა ორგანიზაციებისა № 163

ღრმათ დამწუხრებულნი მეუღლე მელიტონ მიხეილის ძე სოსელია და შვილი მისი ტატიანა მელიტონის ასული აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ, რომ კვირას, 4 აგვისტოს (ახალი სტილით) გადახდილი იქნება ნახევარი წლის წირვა და პანაშვიდი ქ. თფილისში, ნაძალადევის ივერიის ღვთისმშობლის ეკლესიის გალავანში უდროვოთ გარდაცვალებულის

მარგარიტა ივანეს ასული სოსელიას

სულის მოსახსენებლათ განსვენებულის საფლავზე. პანაშვიდი დაიწყება დღის 12 საათზე. (2—1)

ღრმათ დამწუხრებული სიმამრი ალექსი გაბრიელის ძე შანიძე, სიდედრი ტასია ქაიხოსრო ჯიბლაძის ასული შანიძისა, ცოლის ძმები გიორგი და კოლია ალექსის ძე შანიძეები და რძალი ოლღა სხვიტარიძის ასული შანიძისა გულითადი მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთ, მეგობართ და ნაცნობთ უდროოთ გარდაცვალებას ძვირფასი სიძის

ირაკლი (ილო) ათანასეს ძე დოლიძისას

(2—1)

ღრმათ დაგვამწუხრა ჩვენთვის ძვირფასი ადამიანის და ნათესავის ბიცოლა

ვასასი ანტონის ასულის რამიშვილის

უდროვოთ გარდაცვალებამ. ვუცხადებთ ჩვენს თანაგრძნობას მის უბედურ მეუღლეს ამხ. იულო რამიშვილს, ვწუხართ, რომ ჩვენი ცხარე ცრემლები ვერ დავაფრქვიეთ ძვირფას ნეშტს და პირადათ ვერ გავიზიარეთ ჭირისუფლობა.

ანნა და თეოფილე რამიშვილები. (1—1)

ვერის საქალაქო პარკი

კვირას, 4 მარიამობისთვეს 1918 წ. „ტფილისის ქართველ მომღერალთა სახალხო გუნდი" მიხეილ კავსაძის ლოტბარობით მართავს პირველათ დიდ სახალხო

— სეირნობა-კონცერტს —

რომლის წმინდა შემოსავლიდან გადაიდება 50 პროც. მეოთხე რაიონის წითელგვარდიის შტაბის სასარგებლოთ და დანარჩენი სახალხო გუნდის მუდმივ არსებობის ფონდის სასარგებლოთ. სეირნობაში გაიმართება ბევრი სხვადასხვა გასართობები. დასაწყისი სეირნობისა ზუსტ 5 საათზე. გამგე ნ. კავსაძე. (1—1)

განცხადება

კვირას და ორშაბათს (4—5 აგვისტოს) სასახლის ბაღში გაიმართება დიდი სახალხო სეირნობა ლატარეია-ალეგრით, რომლის წმინდა შემოსავალი მოხმარდება ომის მიერ საქართველოს ტერიტორიაზე დაზარალებულებს. ლატარეიაში ჩადებულია 6,000 მეტი ნივთი, სამოვრები, ქვაბები, ზეწრები, პალტოები, საცვლები და სხვადასხვა მრავალი საოჯახო ნივთები. ამასთან ერთად იქნება შემდეგი გასართობები. პტი-შვო, ყვავილები, ფოსტა, ტუმბო, ბუფეტები და კაბარე, რომელშიაც მონაწილეობას მიიღებენ ცნობილი ტფილისის მსახიობები ალ. წუწუნავას ხელმძღვანელობით. სეირნობის დროს დაუკრავს თფილისის ყველა ჯარების შეერთებული სამხედრო ორკესტრი კ. ფოცხვერაშვილის ლოტბარობით.

სეირნობას მართავს გურიის დამხმარე კომიტეტი.

ბაღში შესავალი ბილეთი მოზრდილთათვის 2 მ., ბავშვებისათვის 1 მ.

დასაწყისი ნაშუადღევის 12 საათზე. (2—1)

რუსეთის ბედი

პატარა საქართველოს ბედი მთელი ორი საუკუნე იყო მჭიდროთ დაკავშირებული დიდი რუსეთის ბედთან.

დღეს ისტორიულმა ვითარებამ ეს კავშირი გასწყვიტა, მაგრამ არა მგონია ერთ სავსებით შეწყდეს გავლენა ამ დიდი მეზობლისა ჩვენს პატარა რესპუბლიკაზე. ჩვენი მისწრაფება პირდაპირი გზის გაკაფვისა ევროპისაკენ—ერთია და ისტორიულ ულმობელობის გადაწყვეტილება—მეორე. ამიტომ ასრულება ჩვენი განზრახვის, მოწყობა ჩვენი მომავლის დიდათ არის დაკავშირებული რუსეთის საერთო მდგომარეობასთან.

ამიტომ ზედმეტი არ იქნება მათზე ყურადღების მიპყრობა.

რა ხდება დღეს რუსეთში?

პირველი, რაც კაცს ეცემა თვალში—ეს არის დიდი და დაუსრულებელი სამოქალაქო ომი. ყოველი კუთხე, ყოველი განკერძოვებული ადგილი, რომელსაც ჰქონდა რაიმე თავისებურობა, ეთნოგრაფიული, გეოგრაფიული, თუ ადმინისტრატიული, ფაქტიურათ დღეს დამოუკიდებელ არსებობას ეწევა. ციმბირი, ურალი, დონის ოლქი, უკრაინა, ჩრდილოეთის გუბერნიები და ცენტრალური რუსეთი, ყველა ეს თითქმის დამოუკიდებელი კუთხეებია, სადაც ერთი და იგივე პროცესი სწარმოებს: დუღს შინაური ცხოვრება, გიზგიზობს სამოქალაქო ომი, იღვრება სისხლი ძალაუფლების ხელში ჩაგდებათ.

ბოლშევიკების კომუნიზმი, რომელიც სავსებით წააგავს საშუალო საუკუნის ზოგიერთ ჩამორჩენილ კომუნისტურ სექტების მოძრაობას, გათიშულს და განცალკევებულს, და რომელიც ყველგან ადგილობრივ პირობებზე შეგუებით სულდგმულობს, სასტიკ წინააღმდეგობას იწვევს დანარჩენ კლასებსა და წრეებში. მუშათა მეთაურობა ამ კომუნისტურ მოძრაობაში მთელ სიმძიმეს ამ ომისას მუშებს აცხრობს თავზე. და ისინი პირველი ისრისებიან იმ საშინელი, გაბოროტებული ტალღებისაგან, რომელთაც დუტოვები, ალექსეევები, დენიკინები, კრასნოვები ხელმძღვანელობენ. ს.-რევოლიუციონერებიც ამ ბრძოლაში ბოლშევიკების წინა ღმდეგ გამოდიან. არ ვიცით რა დამოკიდებულებაა მათსა და დენიკინ ალექსეევებს შორის, ამის გამორკვევა იმ მცირე ცნობებით, რომელიც მოგვეპოვება, შეუძლებელია.

მაგრამ ერთი ჩვენთვის დღესაც აშკარაა: თვით სოციალური შედგენილობა ამ ჯგუფების გვეუბნება, რომ მათი მისწრაფება, მიზანი, არსებითათ განსხვავდება ერთმანეთისაგან.

სოც. რევ. ეჭვი არაა სულდგმულებს სურვილი დემოკრატიული წყობილების აღდგენის, თუმცა იგინიც ამ რევოლიუციას ნახევრათ სოციალისტურათ ახასიათებენ სიტყვით მაინც. დუტოვებს და ალექსეევებს კი მიზნათ დასახავთ რესტავრაცია, თუ არა სავსებით ძველი რეჟიმის—ეს შეუძლებელია ყოველ შემთხვევაში მონარქიის მაინც, მაგრამ საერთო მტრის—ბოლშევიზმის წინააღმდეგ—ეს ორი ფრთა ერთნაირათ იბრძვის. და ამით მათ შორის ობიექტურად თითქოს ყოველი განსხვავება იშლება.

ჩვენ გვგონია, რომ ისტორიული შედეგი ამ ბრძოლის ყველასთვის აშკარა უნდა იყოს: ბოლშევიზმის დღეები დათვლილია. იგი მხოლოდ ინერციით ღა სცხოვრობს, და ზოგიერთ გარეშე პირობებით, რომელნიც მისი ბატონობის გახანგრძლივებაში დაინტერესებული არიან.

თავის თავათ კი ბოლშევიზმმა ვერ შექმნა, ვერავითარი ორგანიზაცია, ვერ მისცა რაიმე გარკვეული ხასიათი თავის შემოქმედებას. მხოლოდ თავგანწირული, შეუბრალებელი, უმოწყალო ბრძოლით და მოწინააღმდეგეების დევნით მოიპოვა უფლება არსებობის. ეს კი არის ბატონობა არა ხალხის სურვილით, არამედ ამ სურვილის წინააღმდეგ.

მაგრამ მათ წინააღმდეგ ბრძოლას მოჰყვება არა ის შედეგები, რომელსაც ესერები შესტრფიან.

ამათაც უკვე განვლეს ჟამი თავის „ოქროს ხანის". მათი მოღვაწეობის აპოთეოზი წარსულშია და არა მომავალში. მოდის არა დემოკრატიზმის ბატონობა, არამედ პირ დაღრენილი რეაქცია, რომელიც ლენინის ყველა მეთოდებს გადაიღებს მოწინააღმდეგეების მიმართ და თან სახელმწიფოებრივ, მარა თავისებურ აღმშენებლობასაც შეუდგება.

არ შეიძლება იმის თქმა, მალე აღსდგება, ან აღსდგება თუ არა მონარქია და რა სახით, მაგრამ რომ დამფუძნებელ კრების გარეკის დღიდან წაიშალა დემოკრატიული რუსეთის ქარტა—ეს ეჭვს გარეშეა. ამით, რასაკვირველია, კიდევ არ წაიშლება რუსეთის განვითარება. პირიქით. მაგრამ მეზობელ პატარა ერებისთვის კი ეს ბატონობა შავ-პირიანი რეაქციისა მეტად დიდ ხიფათს წარმოადგენს.

პრესა

რუს ესერების გაზეთი „ტრუდოვოე ზნამია" კონსტანტინოპოლის კონფერენციის ბედს ეხება და ამბობს:

„ჩვენ არ მოველით კონსტანტინოპოლის კონფერენციიდან რაიმე დადებით შედეგებს და ამასთანავე ვფიქრობთ, რომ ამიერ-კავკასიის ხალხთა ინტერესები და ინტერესები ამიერ-კავკასიის რესპუბლიკების არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება დაუკავშიროთ იმპერიალისტურ სახელმწიფოების გამარჯვებას, ისინი იმყოფებიან ერთიანათ რუსეთის რევოლიუციის საერთაშორისო მიზნების განხორციელების სფეროში".

მდაბიო ენით რომ ვ თქვა, ეს ნიშნავს: იმპერიალისტები ვერ შესძლებენ ამიერ-კავკასიის ბედის გადაჭრას, რუსეთის რევოლიუციამ კი უნდა განახორციელოს ევროპის რევოლიუცია და ადგილობრივ ერების საკითხიც მაშინ გადაწყდება.

აქ მხოლოდ ერთი მარცვალია სწორი: ის, რომ ევროპის რევოლიუცია საუკეთესო საშუალება იქნება წვრილ ერთა ბედის გადასარჩენლათ. მარა ვინაა იმის თავდები, რომ ეს უეჭველათ მოხდება და გამარჯვებას მოიმკის? ვინ არის თავდები, რომ იმპერიალიზმი ჯერ კიდევ დიდი ხნით არ გაიმაგრებს ფესვებს ევროპის ხალხში?

და თუ ეს ასე მოხდა, მაშინ არა თუ კავკასიის, არამედ თვით რუსეთის რევოლიუციის ბედსაც ევროპის იმპერიალისტები გადაწყვეტენ. ჩვენთვის, რასაკვირველია, პირველი ჯობდა, მაგრამ.. ნუ თუ ვერ ხედავს „ტრუდ. ზნამია", რომ დავმარცხდით ამ ბრძოლაში და რევოლიუციის მონაპოვარი ნიავქარს გაატანა ბოლშევიკების ავანტიურამ? ვერ ამჩნევს იმასაც, რომ მათ მოპირდაპირეთ რევოლიუციურ ძალის სახით დუტოვ-კრასნოვმა და სხვა რეაქციონურმა ჯგუფებმა წამოყვეს თავი?

ეს უკანასკნელნი კი კონტრ რევოლიუციასთან ერთად იმპერიალიზმის მატარებელნიც არიან.

დღეს უნდა ვაღიაროთ: რუსეთის რევოლიუციამ ვერ გაუჭყლიტა თავი იმპერიალიზმს. პირიქით, იმპერიალიზმი დღესაც ზეიმობს გამარჯვებას ჯერ ჯეროვნათ კიდევ მსოფლიოზე. და ამიერ კავკასიის ბედიც ამ იმპერიალისტთა ინტერესების სფეროში მოხვდა და არა დემოკრატიის. ეს არის ჩვენი უბედურება და ილლიუზიებით რომ ვიკვებოთ, ამით მხოლოდ თავის თავს მოვ ტყუებთ. ჩვენ კი ცხლა თავის ასე მოსატყუებლათ აღარ გვცალიან.

* * *

იგივე გაზეთი ტერორის შესახებ სწერს „ნ. ე. ზნის" აზრს და დასძენს—საქართველოს რესპუბლიკამაც ხომ შემოიღო ტერორი და ცხადია, იგიც სისუსტეს ამტკიცებს ამით თავისასო. წარმოიდგინეთ, ე.ი. რომ ჩვენ ამაში სავსებით გეთანხმებით: როცა გაუმაგრებელ და ახლად ჩასახულ რესპუბლიკას და მის სოციალისტურ მთავრობას ყოველ მხრიდან შავი ყორნები შემოადგენ ძველი ჩინოვნიკების, ნაციონალისტ-შოვინისტების და ყაჩაღ ბოლშევიკების სახით—იგი იძულებული იყო ტერორისთვისაც კი მიემართა თავის დასაცველად. მარა თქვენ ხომ ამ შავ ბნელ ძალებს აყენებთ და მათთან ერთად რესპუბლიკის მესვეურთ შეეტაკეთ. ამით თქვენ ხელი შეუწყვეთ იმის შეძლებას, რასაც ახლა ასე აძაგებთ.

მაგრამ თქვენი პოზიცია და ღვაწლი რესპუბლიკის ცხოვრებაში ხომ ყველას თვალწინ გვაქვს. ერთი რამ კიდევ უნდა მოგახსენოთ: ჩვენ არ დაგვვიწყებია, რომ რუსეთის რევოლიუციურ პარტიებ შორის იყო ერთი პარტია, რომელიც დიდ ტაქტიკურ სიბრძნეთ თვლიდა ტერორს, ამაზე ამყარებდა მთელ თავის იმედებს. იმასაც ამბობენ გაზეთების ცნობები, რომ უკანასკნელ დროშიაც ამ პარტიამ ისევ თავის ძველ ხელობას მოჰკიდა ხელიო. თქვენ რა ნათესობა გაქვთ ამ პარტიასთან, ან როგორ უყურებთ მათ საქციელს? თუ თქვენ ფიქრობთ იქნება, რომ ტერორი კარგია, როცა მას ესერი აწარმოებს ფარულად, ხოლო ცუდია, როცა ამას სხვა სოციალისტები აშკარად აღიარებენ რეაქციონერების წინააღმდეგ? აქ თუ გინდათ არის განსხვავება, მაგრამ არა თქვენი თანამოაზრეების სასარგებლოთ. ისინი ფიქრობენ ტერორის საშუალებით სახელმწიფოს დარღვევას, ჩვენ კი ვფიქრობთ ზოგიერთ ბოროტმოქმედ ბანდების გაფანტვას. თუ ამ მცირე საქმისთვის არ გამოდგება ეს საშუალება, იქ დიდ საქმეს როგორღა შეასრულებს?

ბრძენო ედიპო, აგვიხსენ!

საქართველო და მისი ბედი

IV.

სახელმწიფოე რივი აპარატი და სოციალ დემოკრატია.

დამოუკიდებელ საქართველოს სახელმწიფოებრივი მართვა-გამგებლობას დღეს ფაქტიურათ აწარმოებს ჩვენი პარლამენტის სოციალ-დემოკრატიული ფრაქცია.

ამ ფრაქციას მისდევენ და მის პოლიტიკას ამუშავებენ დანარჩენი ჩვენი სოციალისტური პარტიებიც.

წინა წერილიდან დავინახეთ, რომ სოციალისტები დღეს პარლამენტში წარმოადგენენ ერის უდიდეს ნაწილს, მათი მთელი მოქმედება სოციალ დემოკრატების მეთაურობით მიმართულია ხალხის კეთილდღეობისაკენ. ამიტომ მიუდგომელათ შეიძლება ითქვას, რომ ქართველ სოციალ-დემოკრატიის მოქმედებას აზის ბეჭედი სახელმწიფოებრივი საქმიანობისა და არა ვიწრო პარტიული, ფრაქციული, რაშიაც გერმანელი პუბლიცისტი „კავკასიშენ პოსტიდან" ცდილობს დაარწმუნოს ქართველი საზოგადოება და თავისი თანამოაზრენი. დღეს, როდესაც ქართველ ერს უხდება შექმნა ახალი დემოკრატიულ წესწყობილებისა, სოციალ-დემოკრატიას აწევია მძიმე ტვირთი—ესაა სახელმწიფოებრივი აპარატის ამუშავება საშინელ ანარქიულ პირობებში. ამიტომ მას მოეთხოვება დიდი სიფრთხილე, გამჭრიახობა, სამოქალაქო სიბრძნე, რომ ერთ სახელმწიფოში არ ამოყოს თავი მეორე სახელმწიფომ (როგორც ქონდა ადგილი საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებისთანავე, როდესაც სომეხ თათრებმა მოისურვეს დაეარსებინათ თფილისშივე თავიანთი მთავრობა), ერთ მთავრობას გვერდში არ ამოუდგეს მეორე მთავრობა (გაიხსენეთ ცდა რუსულება მთავრობის ფუნქციების თფილისის აღმასრულებელ კომიტეტის მიერ), რომ სახელმწიფოს აპარატი არ გადაიქცეს პარტიულ აპარატათ, რომ საქართველო და მისი ბედი არ გახდეს ხელის საჯიჯგნელათ როგორც გარეშე, ისე შინაური მტრებისა.

ყველა ამისთვის საჭიროა შექმნა ძლიერი და მტკიცე სახელმწიფოებრივი აპარატისა. ანბანური ჭეშმარიტებაა, რომ სახელმწიფო ძლიერია მაშინ, როდესაც მას ყავს მტკიცე ადმინისტრატიული აპარატი, გაწვრთნილი სამხედრო ძალა და დამოუკიდებელი, მიუდგომელი სასამართლო. შევჩერდეთ პირველზე.

დღეს ჩვენი მთავრობა აქცევს ჯეროვან ყურადღებას სოფლის შინაურ საქმეებს, ცდილობს მიიღოს სასურველი ზომები წესიერების აღსადგენათ, დაარსოს სოფლათ მტკიცე ადმინისტრაცია და გაამაგროს სახელმწიფოებრივი აპარატი. გეგმა სწორი და მოსაწონია, მხოლოდ სიმართლე მოითხოვს გულახდით ვაღვიაროთ, რომ ზოგჯერ ამ გეგმის ცხოვრებაში გაყვანის დროს მთავრობა უშვებს შეცდომებს, რომლის წყალობით სახელმწიფოს აპარატი კი არ მტკიცდება, პირიქით სუსტდება. ამიტომ მთავრობას ესაჭიროება დიდი სიფრთხილე, რომ მის მიერ გადადგმულ ამა თუ იმ ნაბიჯმა ადმინისტრაციის მოწყობაში საზოგადოთ და კერძოთ სოფლათ ადგილათ არ გამოიწვიოს გლეხკაცობაში გაუგებრობა, უთანხმოება, სამართლიანი გულისწყრომა და უნდობლობა ადმინისტრაციისადმი, მაშინ, როდესაც მთავრობა გულწრფელათ ფიქრობდა შეეტანა მშვიდობიანობა სოფლათ და აღედგინა წესიერება.

როცა ამას ვამბობთ, ჩვენ მხედველობაში გვაქვს ის კანონი შესახებ სოფლის კომისარებისა, რომელიც მთავრობამ წარმოადგინა ამ დღეებში და კიდევაც გაიყვანა ეროვნულ საბჭოში.

ამ მიღებულ კანონ-პროექტის ერთერთ მუხლში ნაჩვენებია, რომ სოფლის კომისარს ამტკიცებს სამაზრო კომისარი, მაშინ როდესაც ამ კანონის მიღებამდე ამტკიცებდა სამაზრო აღმასრულებელი კომიტეტი პრეზიდიუმის სახით. პრეზიდიუმში სოფლის საზოგადოება წარმოადგენდა განაჩენს, სადაც ასახელებდნენ კანდიდატს სოფლის საკომისროდ. პრეზიდიუმი სამაზრო კომისარის თანადასწრებით ამტკიცებდა ან უარს უთვლიდა, თუ წარმოდგენილი კანდიდატი არ შეეფერებოდა თავის დანიშნულებას.

ახალ კანონის მიხედვით ეს უფლება გადადის მარტო სამაზრო კომისარზე. ეს ჩვენ მიგვაჩნია დიდ შეცდომათ, თუმცა შესაძლებელია ბევრი სთვლიდეს უბრალო ფორმალურ მხარეთ.

ძველ რეჟიმის დროს მამასახლისს ამტკიცებდა მაზრის უფროსი. მაშინ მთავრობას კარგათ ესმოდა რას აკეთებდა, ის ამაში უბრალო ფორმალურ მხარეს არ ხედავდა, ამით იგი ცდილობდა სოფლის საზოგადოება დაეშორებია სოფლის ადმინისტრაციისაგან, რომელიც ხდებოდა უბრალო აღმასრულებელ მანქანათ და ყურ-მოჭრილ მონათ მაზრის უფროსისა. მაშინ მუდმივ ჩატეხილი იყო ხიდი სოფლის საზოგადოებისა და სამაზრო ადმინისტრაციის შუა.

დემოკრატიულ წეს-წყობილებაში ასეთი მოვლენა დასაშვები არაა. ყოველივე კანონი ადმინისტრაციის შესახებ ხელს არ უნდა უწყობდეს ამ მოვლენას, თუნდაც რომ ეხებოდეს იგი უბრალო ფორმალურ მხარეს. პირიქით ჩვენ უნდა ვცდილობდეთ, რომ ადმინისტრაცია დაუახლოვოთ ხალხს, მათ შორის დავამყაროთ ნდობა, პატივისცემა, ნამდვილი სამოქალაქო განწყობილება, როგორც მაგ. ამას ადგილი აქვს დემოკრატიულ შვეიცარიაში. დღევანდელამდე ის წესი, რომელიც არსებობდა მაზრებში სოფლის კომისარების დანიშვნის და დამტკიცების შესახებ, არ იწვევდა სოფლათ უთანხმოებას, პირიქით მცხოვრებლებს აჩვევდა დემოკრატიული წესების შეთვისებას.

სამაზრო აღმასრულებელ კომიტეტის პრეზიდიუმი არჩეულია დემოკრატიულ ნიადაგზე; მაზრის სოფლის წარმომადგენელთა ყრილობაზე. როდესაც ეს ორგანო ნდობით აღჭურვილი ადასტურებდა ან უარს აცხადებდა წარმოდგენილ კომისარის კანდიდატურაზე, ამას სოფლის საზოგადოება უწევდა ანგარიშს, არ აცხადებდა უკმაყოფილებას, რადგან პრეზიდიუმი მიაჩნდათ თავიანთ ორგანოთ.

ახლა ეს უფლება ერთმევა ამ დემოკრატიულ ორგანოს და გადადის ზევიდან დანიშნულ სამაზრო კომისრის ხელში. აქ რა თქმა უნდა არ არის ლაპარაკი სამაზრო კომისარების პიროვნებაზე, მათი კეთილ-შობილებაზე, ან იმაზე, რომ ამ უფლებას იგინი ბოროტათ გამოიყენებენ. აქ გვაქვს მხედველობაში პრინციპიალური მხარე.

და ასეთი ძირითადი შეცვლა ყოფილ წესისა გამოიწვევს სოფლის მცხოვრებლებში სამართლიან გულისწყრომას და ზევიდან დამტკიცებულ სოფლის კომისარს დაუწყებენ უნდობლობის თვალით ცქერას.

კიდევაც რომ ვერ გაიგოს სოფლის მასამ, არ მიაქციოს ამ ცვლილებას ყურადღება, ჩვენი მტრები სოფლებში ეცდებიან მიაქციონ იმათი ყურადღება და იძახონ, რომ სოფლად ბრუნდება ძველი რეჟიმის წესებიო. ნაციონალ-დემოკრატებმა უკვე გამოიყენეს ეს პარლამენტში, სადაც გამოდიოდენ ამ კანონპროექტის წინააღმდეგ და ამტკიცებდენ, რომ ჩვენი სამაზრო კომისარების და ძველი რეჟიმის სამაზრო უფროსებისა (უეზდნიე ნაჩალნიკი), შუა უფლება-მოვალეობის მხრივ არავითარი განსხვავება არ არისო. აი ეხლა შემოგვაქვს ერობა. საკითხია, ვის დაექვემდებარება სოფლის ადმინისტრატიული საქმეები, დემოკრატიულად არჩეულ სამაზრო ერობის გამგეობას, თუ სამაზრო კომისარს?

დღეს, როცა ჩვენ განვიცდით სახელმწიფო აღმშენებლობის პროცესს, ჩვენ მოვალეობას უნდა შეადგენდეს ცდა გავანთავისუფლოთ ხალხი ერთხელ და უკანასკნელად ოპეკისაგან, გადავდგათ ამ სახელმწიფო აღმშენებლობის საქმეში ნაბიჯები, რომელიც შეიტანს ხალხში თვითმოქმედების უნარს, დაამყარებს დემოკრატიულ წესებს, ნამდვილათ დაუახლოვებს ხალხს მთავრობასთან და მით განამტკიცებს სახელმწიფოებრივ აპარატს.

ქ. კახელი.

უკანასკნელი ცნობები

ქუთაისი.

გენ. სუმბათაშვილი სამხედრო მინისტრს დეპეშით ატყობინებს: ჩვენი რაზმი როგორც ტყიბულის მიმართულებით, ისე სამხედრო ოსეთის გზაზე, მიუხედავათ ბრბოს სასტიკი წინააღმდეგობისა, ბრძოლით მიიწევს წინ, მოწინააღმდეგეს დიდ ზარალს აყენებს და იძულებულს ხდის დაიხიონ მთებში. განსაკუთრებული მამაცურად მოქმედებს არტილერია კაპ. ქორქაშვილის მეთაურობით. დავატყვევეთ სამი მეთაური, რომლებმაც უარი განაცხადეს ვინაობაზე და ან რაიმე ცნობის მოცემაზე; სამნივე დახვრეტილ იქნენ. სამხედრო ოსეთის გზაზე ჩვენმა რაზმმა სასტიკი ბრძოლის შემდეგ დაიკავა მნიშვნელოვანი მაღლობი გორმაღალი, სადაც იპოვნეს 60 მკვდარი და 31 დაჭრილი. დაჭრილების სიტყვიდან გავიგეთ, რომ 29 ივლისს შეტაკების დროს მოუკლავთ მოწინააღმდეგის რაზმის უფროსი რომანოზ ექვთიმეს ძე რატიანი, ყოფილი „სტრაჟნიკი". ჩვენმა ჯარმა წაართვა მოწინააღმდეგე ბევრი ვინტოვკები.

ჩვენი ზარალი მცირეა. მოკლულია ერთი ოფიცერი და სამი ჯარის კაცი. ბრბო გამაგრებულია მიუვალ მაღლობებზე, რადგანაც ლეჩხუმის მაზრის მცხოვრებნი მათ თანაუგრძნობენ, მათ საშუალება აქვთ გამაგრდენ თავიანთ პოზიციებზე და ნელ-ნელა დაიხიონ მაზრის შუაგულში.

გორი

შინაგან საქმეთა სამინისტროს ატყობინებენ, რომ 29 ივლისს თერგის ოლქში გაურეკათ 1200 სული ოთხფეხი, რომელიც კობისა და ყაზბეგის საზოგადოების მცხოვრებლებს ეკუთვნოდა. თხოულობენ საჩქარო დახმარებას.

ხონის რაიონი

ბოლშევიკურმა გამოსვლამ აქ ისევ იჩინა თავი. სოფ. გვაშტიბში და ძიძილეთში ჩვენი რაზმები შეეტაკენ ბრბოს. მოწინააღმდეგეს ეპატება ლეჩხუმიდან გამოქცეული ყაჩაღები. მთავრობის ჯარები მათ ავიწროვებს.

ხრეხილი.

უკანასკნელი შეტაკების დროს მოწინააღმდეგეს მოვუკალით წინამძღოლნი ახვლედიანი, ცნობილაძე და ერთიც უცნობი. იერიშის შემდეგ ავიღეთ სიმაღლე დღნორისი.

დეპეშა

გორი. გაიხსნა მაზრაში მომუშავე სოც.-დემოკრატიული პარტიის მომუშავეთა ყრილობა. გამოცხადდა ასზე მეტი დელეგატი, დაესწრო ამხ. ირ. წერეთელი, რომელმაც მოხსენება გააკეთა მიმდინარე მომენტზე. ყრილობამ ფეხზე ადგომით პატივი სცა პლეხანოვს და ანარქიასთან ბრძოლაში დაღუპული ამხანაგების კეცხოველის, მაჩაბლის და სხვათა ხსოვნას.

რკინის გზის მუშები

საქართველოს დედს განაგებს თფილისის დემოკრატია. თფილისის დემოკრატიაში კი პირველი ადგილი სამართლიანათ უჭირავს რკინის გზის სახელოსნოებს.

როცა ბრძოლაა დემოკრატიის საჭიროებისთვის—იგინი პირველ რიგში დგანან, რაცა დემოკრატიულ რესპუბლიკას საიდანმე საფრთხე მოელის—მათ წინ ვერავინ გაუსწრებს. წესიერება რევოლუციური—მათი ლოზუნგია. წითელი გვარდია მათი წევრებით ამაყობს.

ერთი სიტყვით, ეს მუშათა ცენტრი რომელიც წინათაც ბურჯი იყო რევოლუციურ მოძრაობის—დღესაც მისი საუკეთესო მეთაურია.

მაგრამ ამავე დროს არავინ არაა ისე დაჩაგრული ეკონომიურ სფეროში, როგორც ეს მუშები.

მკითხველს გაუკვირდება, მაგრამ ეს ასეა.

თვით მუშები აჩერებდენ თვის გულუხვ მომეებს გაფიცვისა და მომატების მოთხოვნისაგან: რადგან იცოდენ, რომ სახელმწიფოს ფული უჭირდა. შარშან ეგრედ წოდებულ პლეხანოვის მიმატება, ძლივს წელს მიიღეს. იყო დრო, როცა მათ მთავრობისგან 20 მილიონამდე ერგებოდა. ისინი თხოულობდენ ამ ფულის მიცემას, მარა ერთხელაც გაფიცვა არ გამოუცხადებიათ. თავის სოციალისტური მთავრობის მდგომარეობაში შედიოდენ.

ამიტომ დღესაც მათი ეკონომიური მდგომარეობა ყველა დარგის მუშებზე უარესია. აი ციფრებიც.

მთავარს სახელოსნოს 2406 მუშიდან იღებენ: 28 კაცი თვიურ 235 მან.

64	—	—	240	—
362	—	—	255	—
69	—	—	270	—
148	—	—	285	—
248	—	—	300	—
434	—	—	315	—
486	—	—	330	—
319	—	—	345	—
144	—	—	360	—
61	—	—	375	—
25	—	—	390	—
3	—	—	420	—

როგორც ხედავთ, საშუალო ჯამაგირი 300 მანეთს არ აღემატება. ოთხას მანეთს იღებს მხოლოდ 4 კაცი, ცეხების ზედამხედველი. დანარჩენი ნაკლებს. ამ ფულში შედის როგორც ძირითადი ჯამაგირი, ისე ყველა დამატებანი.

და მხოლოდ დღეს, როცა პური 5 მანეთზე ავიდა გირვანქა, როცა ყველა დარგის მუშებმა გაიორკეცეს ჯამაგირები, ასოთამწყობებმა, ტრამვაის მუშებმა და სხვებმა 600—700 მანეთზე აწიეს თავის ჯამაგირი ეს უკან ჩამორჩენილნი ამ დღეებში წარუდგენ გზათა სამინისტროს მოთხოვნილებით, რომ ამ სიძვირის გამო მისცემოდათ მათ მომატება 200 მანეთი თითოს.

ჩვენ გვგონია, რომ ეს მოთხოვნა სამართლიანია და უნდა დაკმაყოფილებულ იქნეს. არ შეიძლება ყველგან და ყოველთვის მსხვერპლის მოთხოვნა იმათთვის, ვინც თავის ზურგზე გადაიტანა მთელი სიმძიმე რევოლუციურ ბრძოლისა. მთავრობის წმინდა მოვალეობაა—განსაკუთრებული ანგარიში გაუწიოს ამ მუშების მდგომარეობას.

სარდალი ყოველთვის გამოარჩევს თავის საუკეთესო ჯარის ნაწილებს. ნუ თუ მთავრობამ არ უნდა გაათანასწოროს მაინც თავის საუკეთესო დემოკრატიული ლაშქარი დანარჩენებთან?

ჩვენ ვიცით, რომ ტრამვაის მუშები თხოულობენ 240 მანეთის მომატებას და იმასაც 9 ივლისიდან. მათი ჯამაგირები ეხლაც მეტია სახელოსნოს მუშებზე. და მომატებასაც ისინი მეტს თხოულობენ. მიიღებენ კიდეც. უნდა მიიღოს და დააკმაყოფილოს გზათა სამინისტრომაც რკინის გზის თავდადებულ მუშაკების სამართლიანი და ზომიერი მოთხოვნილება.

ახალი ამბები

ამიერ-კავკასიის დეპეშათა სააგენტოს გუშინ რადიო სადგურიდან რადიო-ბიულეტენები არ მიუღია, რადგანაც ელვის გამო ღამით სადგურმა ცნობების მიღება ვერ შესძლო.

საყოველთაო შრომის ბეგარა. შინაგან საქმეთა სამინისტროში მუშავდება პროექტი საყოველთაო შრომის ბეგრის შემოღების შესახებ.

კრება. შაბათს, 3 აგვისტოს, საღამოს 6 საათზე დანიშნულია შეერთებული კრება თფილისის სოციალდემოკრატიულ ქალთა კოლექტივებისა მეორე რაიონის ბიუროს ბინაზე, სახალხო სახლის ეზოში. დასწრება ყველა წევრებისათვის სავალდებულოა. სთხოვენ ნუ დაიგვიანებენ.

სარწმუნო წყაროებიდან გავიგეთ, რომ ტუაპსის საქართველოს ჯარის მიერ დაჭერას მიზნათ აქვს გაუადვილოს გამგზავრება იმ პირთ, რომლებიც კავკასიას სტოვებენ და არა ამ ქალაქის საქართველოზე შემოერთება.

მთავრობაში. მთავრობამ მოისმინა ფოთიდან დაბრუნებულ ფინანსთა მინისტრის მოხსენება. მთავრობამ მოიწონა ყველა ზომები, რომელიც მიღებულ იქნა მინისტრის მიერ და დაადგინა: მიღებულ იქნას ზომები, რათა გემის მიმოსვლა ფოთსა და ტუაპსეს შუა აღდგენილ იქნას, რომ ამით გაუადვილდეს მგზავრობა იმ პირთ, რომელნიც კავკასიიდან გადიან; მოეწყოს მოლაპარაკება გერმანიის დელეგაციასთან, რომ დაგვითმოს გემი.

მიწათ-მოქმედების სამინისტრომ წინადადება შეიტანა მთავრობაში გადაეცეს მუშტაიდის და ალექსანდრეს ბაღის ზემო ნაწილი ქალაქის თვითმართველობას.

დაინიშნა ბათუმის ქალაქის ყოფილი თავი კ. საბახტარიშვილი შინაგან საქმეთა მინისტრის მეორე ამხანაგათ.

აფხაზეთის საქმეთა მინისტრად დაინიშნა რ. ჩხოტუა.

ხოლერა. უკანასკნელ დღეებში ქალაქის სხვადასხვა ნაწილებიდან საავათმყოფოში მიიყვანეს 6 ხოლერიანი და 4 საეჭვო. საეჭვოდან სახოლერო განყოფილებაში გადაიყვანეს 3, მორჩა 3. ერთი დღის განმავლობაში მოკვდა 7. პირველი აგვისტომდე დარჩა ხოლერიანი 152 და საეჭვო 17 კაცი.

თავისუფალი ვაჭრობის გამოცხადების გამო, ქალაქის გამგეობა აგზავნის თავის აგენტებს სხვადასხვა ადგილებში პურის შესაძენათ.

ოსმალთა ტყვეებიდან დაბრუნებული მოწყალების დები, აფიცრები, მოხელეები და აგრეთვე რკინის გზის მოსამსახურეები მოსულან სად სანაინამდე, სადაც ისინი უკიდურეს გაჭირვებაში ყოფილან ჩავარდნილნი. გზათა მიმოსვლის სამინისტრომ განკარგულება გასცა, რათა ისინი უზილეთოთ იქნან ჩამოყვანილი თფილისში.

შავი ქვის მრეწველთა ყრილობაზე დასასწრებლათ ჭიათურაში გაემგზავრა გზათა მიმოსვლის და ფინანსთა სამინისტროების წარმომადგენელთაგან შემდგარი კომისია. ყრილობამ სხვათა შორის უნდა განიხილოს საკითხი ჭიათურის რკინის გზის შტოზე შავი ქვის ტარიფის მომატების საკითხი.

ჩოხატაურის ფოსტა-ტელეგრაფის მოსამსახურენი სთხოვენ მთავრობას მოახდინოს განკარგულება, რომ მათ მიეცეთ პური და სხვა პირველ საჭიროების სანოვაგე.

ს. წინწყაროში (ქართლი) გაგზავნილი ექიმი გვატყობინებს, რომ იქ ხოლერით ავათ გახდარა 17 კაცი. 10 ეხლაც ავათ არის. 4 მომკვდარა და 3 მორჩენილა. წინწყაროს ახლო მდებარე სოფლებში ხოლერის ნიშნები არ არის.

სიღნაღიდან სამეურნეო მინისტრს დეპეშით ატყობინებს მაზრის კომისარი, რომ ალაზნის რაიონის მცხოვრებლები, მიუხედავათ მთავრობისაგან აღკრძალვისა, ყიდიან თამბაქოს ზაქათალის ოლქში. რადგანაც სიღნაღის მაზრის კომისარიატს საშუალება არა აქვს მათთან საბრძოლველათ, კომისარიატი სთხოვს სამინისტროს გაუგზავნოს უპროცენტოთ თანხა, რომ კოოპერატივთა კავშირმა ან სხვა გამსესხებელ დაწესებულებებმა შეისყიდონ თამბაქო.

ქურდობის განზრახვა. 2 აგვისტოს, ღამის 11 საათზე სოლოლაკის ქუჩაზე რამდენიმე ბოროტმოქმედებმა მოინდომეს ჩამტვრიათ მომხმარებელ საზოგადოების კასის კარები და ფული გაეტაცნათ. ავაზაკებმა ვერ შესძლეს განზრახვის სისრულეში მოყვანა, რადგანაც მილიციონერებმა დროზე გაუგეს.

აფხაზეთის საქმეთა მინისტრის მოხსენებით აფხაზეთის ფინანსიური მდგომარეობის გამო და თამბაქოს საზღვარ გარეთ გატანის შესახებ მთავრობამ დაადგინა: უფლება მიეცეთ 20 ათასი ფუთი თამბაქოს გატანის ბაჟის გადახდით. ეს დადგენილება დეპეშით ეცნობოს აფხაზეთის სახალხო საბჭოს. საერთო კითხვა თამბაქოს საზღვარ გარეთ გატანის შესახებ, მთავრობამ დაადგინა გადაეცეს კომისიას.

ფოთის სოც.-დემ მუშ. პარტიის კომიტეტი მწუხარებას გამოსთქვამს ქალაქის საბჭოს წევრის ამხ. აკაკი ალექსის ძის თოფურიძის გარდაცვალების გამო.

სოხუმიდან ეროვნული საბჭოს წევრი გიზო ანჯაფარიძე ატყობინებს ს. დემ. ფრაქციის თავმჯდომარე ი. წერეთელს: ფოსტა ტელეგრაფის მოსამსახურეთა მდგომარეობა აუტანელია. რამოდენიმე თვეა ჯამაგირი არ მიუღიათ და არც იციან სად უნდა მიიღონ. მოახდინონ განკარგულება მათ ჯამაგირი მიეცეთ, წინააღმდეგ შემთხვევაში ფოსტა-ტელეგრაფის მოძრაობა შესწყდება. ჩვენ მივიღეთ ცირკულიარი ნაციონალიზაციის შესახებ, რომლის ძალითაც უნდა გავიდენ სამსახურიდან, თითქმის ყველა მოსამსახურენი, ვინაიდან სოხუმისა და ახლო-მახლო სოფლების უმრავლესობამ ქართული სრულებით არ იციან, სოხუმის ოლქი დროებით გამონაკლისს უნდა შეადგენდეს. ასეთი გადაწყვეტილება გამოიტანა აფხაზეთის სახალხო საბჭომ.

რაჭა ლეჩხუმის დამხმარე კომიტეტი სთხოვს თფილისში მყოფ ყველა რაჭველ-ლეჩხუმლებს განურჩევლათ სქესისა და მიმართულებისა დაესწრონ კომიტეტის საზოგადო კრებას, რომელიც არის მოწვეული კვირას 4 აგვისტოს დილით 10 საათზე მუშათა კლუბში მიხეილის ქუჩაზე (მიხეილის საავადმყოფოს პირდაპირ) უმთავრესი საკითხია კომიტეტის რეორგანიზაცია მისი დროის შესაფერათ მოწყობა.

კრებები და მიტინგები.

კვირას 4 აგვისტოს პეტრე დიდის ქუჩაზე № 18 პროფესიონალურ კავშირთა საერთო ზალაში შესდგება კრება მინერალური და სხვა წყლების მუშათა კავშირის წევრებისა.

— დღეს, საღამოს 7 საათზე, გიმნაზიაში, უდილნი ქუჩა № 3, დანიშნულია ვერის სახალხო გასართობ საზოგადოების გამგეობის კრება.

ოსმალეთი და ბულგარია

სტამბოლიდან მიღებული ივლისის შუა რიცხვის გაზეთები იტყობინებიან, რომ ოსმალეთისა და ბულგარიას შორის დავაა. ამ ორ სახელმწიფოთა შორის დავა ბალკანეთის საკითხების გამო ჯერ კიდევ არ დამთავრებულა. წინასწარი შეთანხმების თანახმათ, დობრუჯა გადადის ბულგარის საზღვრებში, მაგრამ ოსმალეთი სამაგიეროთ მოითხოვს, ვინაიდან დობრუჯის დაპყრობაში მონაწილეობას იღებდენ ოსმალთა ჯარები. ამას გარდა, ოსმალეთი მოითხოვს მდ. მარიცაზე საზღვრების გასწორებას, რომ ამით უზრუნველყოს ადრიანოპოლი. ბულგარია კი მოითხოვს წინასწარი შეთანხმების სისწორით ასრულებას. ოსმალეთის სურვილია, უკეთუ ბალკანეთზე დაუთმობს რამეს ბულგარიას, სამაგიეროთ მიიღოს თავისუფალი მოქმედების უფლება კავკასიაში. დიდ დავას იწვევს აგრეთვე ის, თუ ვის უნდა ეკუთვნოდეს შავი ზღვის ფლოტი. ამ ორი მოდავე სახელმწიფოს მომრიგებელის როლში გერმანია გამოდის. („ტ ზ.“).

ლუკა ლეჟავას ხსოვნას

ივლისის 30 ნომერში „ერთობის“ ახალ ამბებში მოთავსებული იყო მოკლე ცნობა: სახადილო „ყაზბეგის“ პატრონ ლუკა ლეჟავას მძიმეთ დაჭრის შესახებ, რომელიც იმავ საღამოს გარდიცვალა მიხეილის საავათმყოფოში.

არა მგონია ბევრს ჩვენგანს განსაკუთრებული ყურადღება მიექციოს ამ ჩვენთვის ერთი თვალსაჩინო ამხანაგისთვის, რადგანაც ლუკა გოს ძე [illegible] ცნობილი იყო არა როგორც სასადილოს პატრონი, არამედ [illegible] გზის უმთავრეს სახელოსნოს ყოფილი მუშა და, ამისთვის საკვირველიც არის, როდესაც დასაფლავების შემდეგ რამდენიმე ძველი მომუშავე ამხანაგი სახე გაფითრებულნი მეკითხებოდნენ „ჩვენი ლუკა ხომ არ მოუკლავთ?“ სწორეთ ეს იყო მიზეზი ლუკას უმნიშვნელო დასაფლავებისა. ლუკა პრაქტიკული მომუშავე. ის არ ეკუთვნოდა იმათ რიცხვს, რომლებიც ბევრს ლაპარაკობენ და ცოტას აკეთებენ!

როდესაც თვითმპყრობელობის ბნელი შავ ბნელი რეაქცია სულს გვიხუთავდა და აშკარათ ხმის ამოღებას ვერავინ ბედავდა, როდესაც ჩვენს საუკეთესო მებრძოლთ ციხე-კატორღებში ალპობდენ, იმ დროს ლუკა იარაღით ხელში გაფითრებული ეკვეთებოდა ბნელ მოციქულთ და არა ერთი და ორი სვენებია იმ საფლავში, რომელთაც გვიმზადებდენ!

განსაკუთრებით ყურადღების ღირსია ლუკა მით, რომ როდესაც ზოგიერთმა შინდელმა მისმა ამხანაგებმა პარტიას ზურგი აქციეს და ძარცვა-გლეჯას ხელი ხელობათ, ლუკა ლეჟავა მთელი თავისის ძალ ღონით შეებრძოლა ნაგებას ამნაირ არა-საკადრისს გზას, რადგანაც მან ამაში სამართლიანათ დაინახა შებღალვა იმ წმინდა შის, რომელსაც ისინი ემსახურებოდნენ.

თავისუფლებამ ლუკას სპარსეთში მოუსწრო. ამ რამდენიმე თვის წინ სამშობლოში დაბრუნებული, აღფრთოვანებული იყო წითელ-გვარდიელთა მაღლობით და სურვილი გამოსთქვა ველ რაიონის წითელ-გვარდიელთა რაზმში მუშაობის.. მაგრამ ეს მას დასცალდა და უეცრათ გასროლილმა ტყვიამ 30 ივნისს დაუხუჭა სამუდამოთ თვალები!..

მარტო არა ლეგალურ მუშაობით განისაზღვრებოდა იმ დროს ლუკას სახური მშრომელ ხალხისადმი. ის დროს იყო ერთი თვალსაჩინო მოყვარულთაგანიც. ვისაც ერთხელაც უნახავს სცენაზე ლუკა, მას ვერ ვიწყებს.

მშვიდობით ძმაო ლუკა! შენ გა... ის, რის გაკეთებაც შეგეძლო და კლასიც არასოდეს არ დაივიწყებს ღვაწლს.

ვან. ვაშაკ...

დუშეთის მაზ. ბლეხთა ამბოხება და სტეფანწმინდაზე (ყაზბ.) გალაშქრება

(დასასრული).

ჩვენ, მოკავშირე სოფლების ბებრები თუ ახალგაზრდანი დადიოდნენ ამ ბრბოში, ეწეოდენ აგიტაციას, აგონებდნენ ხალხს, რომ ვიღაც ოხრებს და საქართველოს მოღალატეთ ეს ამოდენა ხალხი ცხვრის ფარასავით, ინდაურებივით წინ გამოურეკიათ და ერთს კაცს არა აქვს იმოდენა შნო ამოდენა ხალხში, რომ თავის ვიღაც უცნობ უფროსებს შესაფერისი პასუხი მოსთხოვონ, ან კითხვა გაუბედონ: „რათ შეაცდინეს ეს ხალხი, აალებინეს თავის შინაურ მუშაობაზედ ხელი, მოაცდინეს საქმეს და მთელი კვირეებით დაწყვეტილი ჰყავთ, არც ალმა აძლევენ გზას და არც დაღმა! რომ სასარგებლო იყოს ეგ საქმე, რისთვისაც თქვენ გამოურეკიხართ—ეუბნებოდენ ჩვენები—მაშინ ყაზბეგლები თქვენზე უწინ შევეროდით მაგ საქმეში“. ბრბოზედ დიდათ იმოქმედა ასეთმა ლაპარაკმა, დარწმუნდნენ, რომ თუ მართლა სასარგებლო იყოს ყაზბეგლებიც და მათი მოკავშირე სოფლებიც მიიღებდნენ მონაწილეობას ამ საქმეში, მაგრამ მაინც კიდევ არ იშლებოდენ, რაღაცას ყოყმანობდენ, არ უნდოდა რომ თავისი სიბრიყვე ეცნოთ. ჩვენ იქამდინ ვეცადენით, რომ სოფლისგან ალყა მოვახსნევინეთ. ღამემ და 28 ივნისმა მშვიდობიანად ჩაიარა.

29 ივნ. ჩვენი მტერ-მოყვარენი ჩავიდნენ დარიალში, გახსნეს დარიალის კარები და ეს ამბავი აცნობეს თავის „ამხანაგებს“ ვლადიკავკაზში. ამავე დღეს მოვიდა ვლადიკავკავიდან ყაზბეგში სამი უცნობი დელეგატი, ორი ქართულად მოლაპარაკე, არ გაიგებოდა ქართველები იყვნენ თუ სომხები და ერთიც რუსი, მიესალმნენ ხალხს, მიულოცეს გონიერება, შორს მჭვრეტელობა, პირდებოდნენ დიდს განათლებას, თავისუფლებას, სისწორეს, ძმობას, ერთობას. დაჰპირდნენ, რომ „ხვალ“ მოუვათ 30,000 ფუთი სიმინდი, „ამხანაგი“ ჯარები, იარაღი, ტყვია წამალი, ზარბაზნები, უნდა წავიდენ, ერთად „თავის ამხანაგ“ რუსებთან საქართველოში დიდი ძალებით, დახოცონ სისხლ სმწოველი თავად აზნაურობა; ჩამოართონ მამულები სიმდიდრე, ჩამოაგდონ ჩხენკელის მთავრობა და მე ამ ახლად მოვლინებულ ბატონებს შენიშნვა მივეცი, რომ ომს მოსდევს შიმშილობა და ომი კი არ არის საჭირო—მეომრებიც უნდა შევარიგოთ ქისტები, ოსები და ყაზახები, თორემ სურსათის მოცემაში ჩვენ ტყვილად ვინმე დაგვაიმედებს. ხალხი მემოწმება. ამ ვაჟბატონებმა უკმაყოფილოდ გადმოხედეს. ესენი ხალხს გამოემშვიდობენ მაშინვე, სთქვეს, რომ ისინი არიან ბაქოდან მოსულნი, იქ გაიმარჯვეს, მათი ჯარები ეხლა ჩქარა შევა ვითომც თფილისში და მიუთითეს რუს ამხანაგებზედ, რომ ის იქნება მათი (ბრბოს) „ოტრიად ნაჩალნიკი“. წავიდნენ ისევ სწრაფად უკან ვლადიკავკავში და დაჰპირდნენ, რომ ხვალ ზეგ ყველაფერს გამოუგზავნიან პურსაც და იარაღსაც.

რა უბედური ხალხი ვართ! როგორ ვიღუპებით ჩვენი გულუბრყვილობით! სამი ათასი კაცი ტაში უკრავს ვიღაც უცნობებს, არ იციან ეშმაკები მოევლინათ თუ ანგელოზები, მაჰმადიანები თუ ქრისტიანები, მტრები თუ ერთგულნი, არ იციან მათი გვარ-სახელი—ვინაობა. ტაშის დაკვრით და „გაუმარჯოს“ ძახილით ეგებებიან! ამაზედ მეტი უბედური ხალხი განა შეიძლება კიდევ იყოს?!

30 ივნისი. სიწყნარე არის, მეამბოხენი მომავალ დაპირებულ რუს ამხანაგებს ელოდებიან და არა ჩანან. ეს ხალხი თერგის მარცხენა მხარეს ხიდის ახლოს არის დაბინავებული, მოწყენილად გრძნობენ თავს და უნებურად იმ აზრებს ემორჩილებიან, რაც მათ სურვილებს ვერ აკმაყოფილებს, ამას ჩვენებიც ამჩნევენ და დასცინიან.

1 ივლისი. მეამბოხეთა „ვაენნი მინისტრმა“ სომეხმა დილით კომლზედ კაცი მოგვთხოვა, რომ წავიდნენ მცხეთას საომრად. მოკავშირე სოფლებმა ამ წინადადებამ კვლავ აგვაღელვა, იმ წუთში ყველა იარაღში გამოეწყო საომრად მოვემზადენით, საფრებში ჩავსხედით და გაუგზავნეთ მოციქულები მტერ მოხევეებს და მთიულებს, რომ ისინი გაგვშორდენ ჩვენი ადგილიდან ან აღმა ან დაღმა, თორემ მეტი მოთმენა აღარ შეგვიძლია და ნუ დაგვაღვრევინებენ მეზობლები თავის სისხლს ვიღაცა სომხის ბრძანებით. ისინი დაგვპირდნენ, რომ გამოსცვლიან სომეხს და მის მაგიერ ვინმე ქართველს დანიშნავენ. ჩვენ მაინც ჯგუფებად დავიყავით, [illegible] ლუმა კაცმა ამოვირჩიეთ [illegible] [illegible] და მთელი [illegible]

2 ივლისი. მოდის ხმები, რომ საქართველოს ჯარები გამოსულა თფილისიდან, მეამბოხე სოფლებს აჩუმებენ და დუშეთამდინ უკვე მოვიდნენო. გვიხარიან, გვამხნევდით. ამ დღეს ყველგან მიუჩინეთ ჩვენი მცველებიც, სადაც ბრბოს მცველები იყო: ტელეგრაფთანაც, ტელეფონთანაც, ჯარის სურსათის საწყობებთანაც და ზარბაზნებთანაც.

ასევე არის 3 ივლისსაც.

4 ივლისი. მოვიდა ვლადიკავკაზიდან სტეფან-წმინდაში 120 ბალშევიკი 60 რუსი, 60 ოსი. თან მოიტანეს 2 ზარბაზანი და დაბანაკდნენ სოფლის მოშორებით, ზარბაზნებს პირი სტეფან-წმინდისკენ უბრუნეს, გაიტანეს ტყვიის მფრქვეველები მაღლობებზედ და გაშალეს ბრბო „ცეპზედ“. აქ მტერი ღობებსა და ქვებში ჩასაფრდა და დაიწყეს ჩვენსკენ თოფებისა და ტყვიისმფრქვეველის სროლა, თან გვაცნობეს, რომ თუ არ დავნებდებით და მეთაურ კაცებსაც არ გავცემთ მაშინ გვპირდებოდნენ მთელი სოფლის აოხრებას. ამ დღეს სტეფან-წმინდაში იყვნენ შემთხვევით ბლომად ნაწილი სნოველებისა და ცდოველებისა, ჩვენც ყველანი იარაღში გამოწყობილნი „ცეპზედ“ გავიშალენით, სოფელს გარეთ ჩავსაფრდით და პირობა დავდევით, რომ სანამ ერთი მაინც არ მოკვდება ვინმე ჩვენგანი მტრისგან ჩვენ არ ვისროლოთ. მტერმა უშედეგო სროლა გააგრძელა, ჩვენებმა თავი შეიკავეს. ამავე დროს ხელმეორედ მივგზავნეთ მტერ-მოხევეებთან კაცები, ვსთხოვეთ გონზედ მოსულიყვნენ, ჩვენ შუა არ ჩამოვარდნილიყო სამუდამო მტრობა და სისხლი. სროლა შეწყდა. დაბრუნებულმა კაცებმა პასუხი მოიტანეს მტრის უფროსისაგან, რომ გაგვეცა მეთაური კაცები და სოფელს აღარაფერს დაუშავებდნენ. ჩვენებმა, როგორც წინეთ, გადაწყვეტილი უარი სთქვეს, რომ ამას არ იზამენ და ახლა არიან საომრად. სიფრთხილისა გამო მტრისგან მიზანში ამოღებული კაცები ღამე სოფელს გაშორდნენ და თავი გაარიდეს, რომ მოულოდნელად მტერს ისინი ხელში არ ჩაეგდო. სამწუხაროდ გამოჩნდნენ ჩვენს შორისაც ზოგიერთი ბოროტი სულები, რომლებიც მტერს ატყობინებდნენ ყოველივე ჩვენს საიდუმლო მოქმედებას. რასაც ვაკეთებდით მტერმა წინდაწინვე იცოდა. დაფარული არაფერია და მოღალატენიც ღირსეულად დაფასდებიან საზოგადოებისგან.

[illegible] ბისკენ. მათთან ერთად წავიდა წინა დღეს მოსული ის 120 ბალშევიკებიც რუსები და ოსები. ჩვენ მოკავშირე სოფლებმა, სტეფანწმინდელებმა, სნოველებმა და ცდოველებმა უარი ვსთქვით ბალშევიკებთან გაყოლაზედ. ამით ისარგებლეს, თუ ჯავრი მოუვიდათ მეამბოხე მოხევის სოფლელებს და მათაც უარი განაცხადეს საქართველოს წინააღმდეგ გალაშქრებაზედ: „რაკი ყაზბეგლები და სნოველები არ მოდიან, არც ჩვენ წამოვალთო!“ ასევე განაცხადეს მთიულებმაც: „რაკი მოხევეები აღარავინ მოდის—ჩვენ რაღათ წავიდეთო!“ ამ გვარად დაიშალა ეს 3000 რიცხვიანი ბრბოს ჯარი და ყველა თავის სოფელში წავიდა. ის 2 ზარბაზანი კი, რომელიც ამ მოსულმა 120 მა ბალშევიკმა (რუსებმა და ოსებმა) თან მოიტანა, ბრბოს დაშლის შემდეგ ისევ უკან დააბრუნეს ვლადიკავკავში და დღესაც ვერ გაგვიგია ან რათ მოიტანეს სტეფანწმინდამდინ ეს ზარბაზნები ან უკან რაღათ გაგზავნეს. 120 ბალშევიკი უზარბაზნოთ თოფებით წავიდა თბილისისკენ. ამ ბრბოს გაშორების შემდეგ სტეფანწმინდელებმა და სნოველებმა თავისუფლად ამოვისუნთქეთ.

6 ივლისი. გამოატარეს სტეფანწმინდაზე, პირდაპირ დაუსვენებლივ 100 ტყვე ქართველი ჯარისკაცები. წითელი რაზმისა და გვარდიელებისა, რომლებიც მეამბოხეთ ბრძოლის დროს დუშეთში დაეჭირათ. ამ ტყვეებში იყვნენ ის ჯარისკაცებიც, რომლების მშვიდობიანად სახლში დაბრუნების პირობა დაგვიდვეს ჩვენმა მოპირდაპირებმა; ესენი მიუდიოდათ ვლადიკავკავში, ბალშევიკების შტაბში, ჩვენ ჯავრი მოგვივიდა მოპირდაპირეზედ, რომ რამდენჯერმე დაარღვია ჩვენთან პირობა, მრავალჯერ მოგვატყუა. შეგვებრალა ჩვენი ნამსახური სალდათები ტყვეობაში, იქვე იყო მდივნად ნამყოფი ჩხიკვაძეც და გადავწყვიტეთ, რომ დავსცემოდით მცველებს და გაგვენთავისუფლებინა ტყვეები. მაგრამ ეს არ ინდომეს თვითონ ჩვენს ნამსახურმა სალდათებმა, მათ მადლობა გადაგვიხადეს თანაგრძნობისთვის და გვთხოვეს—ჩქარა მოგვაშველე მთავრობის ჯარი და მაშინ ისინიც განთავისუფლდებიან, მანამდისინ კი ჩვენი ძალად განთავისუფლებით თქვენი სოფელი მტერმა შეიძლება ძლიერ დაზარალოსო. ტყვეებს აცილებდნენ სიონელები და გერგეტელები.

7 ივლისი. მორიგის ტყვეები მეორე ნი წითელი გვარდიელები. ესენი ნახევარზედ მეტი საცვლების ამარა იყვნენ, არც ქუდები ქონდათ არც ფეხსაცმელები, როგორც ამათ გადმოგვცეს ვისაც კარგი ტანისამოსი ეცვათ მეამბოხეთ წაერთმიათ და მხოლოდ საცვლება-ღა შეენარჩუნებინათ, ჩვენ ესენი სტეფანწმინდაში 2 დღე-ღამე შევინახეთ. ვისაც რამ მეტი ტანისამოსი მოგვეძებნებოდა მივეცით, ყოველ დღე ცხელ საჭმელს ვუხარშავდით, პური იმოდენა რამდენის ჭამასაც კი შესძლებდენ, ყველას დაურიგეთ 1—2 პაჩკა პაპიროსი, კარგად დაისვენეს და დიდათ ნასიამოვნებნი წავიდენ. ჩვენი გული არ ისვენებდა და ერთავად სულ იმას ვფიქრობდით ეს ხალხი ტყვეობიდან გაგვენთავისუფლა, იარაღით შეგვემოსა და მტერს შევბრძოლებოდით. მაგრამ ამავე დროს ის მოსაზრება გვიშლიდა ხელს, რომ არ ვიცოდით მთავრობა და საქართველო რა მდგომარეობაში იყო გაიმარჯვებდენ თუ უკვე დამარცხებულნიც იყვნენ. 14 თიბათვიდან მოწყვეტილი ვართ ფოსტას, ტელეგრაფს, ტელეფონს და მარტო ჩვენი კერპობა რა იქნება თუ კი მთავრობას ძალა აღარ ექნებოდა.

8 ივლისი. ხმები არის ფასანაურში მოვიდა მთავრობის ჯარი ო, ჩვენ კაცები გავგზავნეთ სინამდვილის გასაგებად გუდამაყრის ხეობით; ესენი უკან დაბრუნდენ, რადგანაც მთის წვერები გუდამაყრელებს შეკრული ჰქონიდათ და ჩვენი კაცები ფასანაურში არ გაუშვეს.

9 ივლისი. ახალი არაფერია. მგზავრად გავლილმა ავტომობილმა გადმოყარა ყაზბეგში პროკლამაციები, რომლის შინაარსი დაბეჭდილია გაზ. „ერთობის“ მე 150 №-ში.

10 ივლისი. ნაშუადღევს მოვიდა სტეფან-წმინდაში გუდამაყრის ხეობით მთავრობის ჯარის კაცი თფილისიდან გამოყოლილი გრიგოლ თომას ძე ავსაჯანოვი ერთი გუდამაყრელი ამხანაგით და გვამცნო, რომ მთავრობის ჯარები მოდის სამხედრო გზით და ნაწილი გუდამაყრის ხეობით ველიკო ჯუღელის ხელმძღვანელობით. გადმოგვცა, რომ ეს ჯარები იმყოფება ფასანაურში და ითხოვა ჯუღელის სახელით სტეფანწმინდელების და მის მოკავშირე სოფლებს შეეკრათ დარიალი, არც არავინ იქით გაეშოთ, არც არავინ აქეთ. ხალხმა ეს წინადადება მიიღო და ყველამ შეიარაღება იწყო სამწუხაროდ ამ საუკეთესო წუთებში გასჭრა მოღალატეთა ენამ და სამშობლოს გულშემატკივართ, რომელნიც თავგამოდებით ცდილობდენ ... ვალი ჩვენი ძმების დახმარებას და ... თან მტრულად დახვედრას—უნდოდა გამოუცხადა და საყვედურით მიმართეს: „თქვენ გინდათ დამშვიდებულიხალხი სისხლში მიგვიყვანოთ! თქვენ მთავრობისგან ქრთამებს ღებულობთ და ხალხს გინდათ ცეცხლში ჩაყაროთო“. ამ პროვოკაციამ ხალხს გული გაუტეხა, არც ერთი კაცი არ წავიდა დარიალის დასაცავად. ტყუილათ კი არ არის ნათქვამი: „შამხალის ხმალმა ისე ვერ ასტრა, როგორც ბოროტმა ენამაო“. ... გიერთმა მამაცმა ახალ გაზრდებმა მოიყარეს და 30 ცხენოსანი წავიდა გუდამაყრის ხეობით მომავალ ჯარის შესაერთებლად, რომ გზაზე მთავრობის ჯარებისთვის ვინმე დამალულ, ჩასაფრებულ მტერს ვნება არ მიეყენებინა.

11 ივლისი. სტეფან-წმინდაში ვლადიკავკავიდან 300 სზე მეტი ... ვიკი მეგრელებისგან შემდგარი, ... ნენ რუსებიც. ამათში 30 კაცი ... სანთ იყო. მათ მოსვლისთანავე დამოკიდებულობა და უნდობლობა მოიჩინეს სტეფან წმინდელებისადმი, ... ხოვეს თავისთვის და ცხენებისთვის მელი, კარგი ბინა. წინადადება ... ცეს სოფელს, რომ თუ ერთი მათი ... რის კაცი გავაჯავრეთ, ვინმე ... რენ სოფლის აოხრებას. ამ ... ხალხი ფეხზე ვდგევართ ... და სოფელს ვყარაულობთ.

12 ივლისი. დილით ... უფროსმა ვიღაც საშა გვიბრძანა ... ფელს წინადადება მოგვცა, რომ ... საათში იარაღი არ ავეყარეთ ... ვაბარებდით მთლად სოფელს ... ზარბაზნებით, 2 ზარბაზანი ... ტყვიისმფრქვეველები და „შ...“ ჩვენი ხალხი თოფებით შეიარაღ... სოფლიდან ნ პირზე გავედით, ... ფელში არ მოგვენდომოდა სროლა ... დაკაცები ბებრები და ბავშვები ... ში დარჩნენ. ჩვენი მეომრები ... პირს ჩაუსაფრდენ ქვებსა და ... ბალშევიკების ქვეითა და ცხენოსანი ... რი სოფელში შემოიჭრა. ასტყდა ... ფელში საშინელი ყიჟინი, ხმაური, „ნუ მოდიხართ სოფელში, თორემ ... რით! გადით სოფლიდან! ჩვენ ... ერთ ქუჩას ეცემიან, ხან მეორეს ... დიან სოფლიდან ბალშევიკ... ტირილი ქალებისა, ... ბავშვებისა. ბევრგან ქუჩაზე ... ლი ბრძოლაა. ჩვენები თავს ...

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რაჭა-ლეჩხუმის დამხმარე კომიტეტის კრების გამო

4 აგვისტოს 10 ს. მუშათა კლუბში (მიხეილის ქუჩ.) მოწვეულია რაჭველ და ლეჩხუმელ თფილისში მცხოვრებთა საზოგადო კრება, რომელიც გაარჩევს წასულ კომიტეტის მოქმედებას და მის ახალ რეორგანიზაციას მოახდენს დროის შესაფერათ. ამ კომიტეტის მოქმედებაზე ბევრი შეიძლება ილაპარაკოს კაცმა, მაგრამ ერთი ყველასათვის აშკარაა, რომ ვერც რაჭა ლეჩხუმის კომიტეტი გადარჩა იმ საერთო სენს, რომელიც ყველა რევოლიუციონურ ორგანიზაციებს სჭირდა და ამის მიზეზიც ყველამ იცის— ნამდვილი მომქმედი პირების სიცოტავე და მათი ბევრ ორგანიზაციებში მუშაობა.

რაც შეეხება მომავალი კომიტეტის რეორგანიზაციას, ამაზე შემდეგი შეიძლება ითქვას:

დღეს მდგომარეობა სრულიად შეიცვალა. ეხლა საჭიროა დინჯი, დადებითი მუშაობა, მეტადრე ჩვენი ქვეყნის ჩამორჩენილ კუთხეებში. ერთი მხრივ სიმშვიდის დასამყარებლათ და მეორეს მხრივ ეკონომიურ და კულტურულ ასაღორძინებლათ, რომ ამით ჩვენი ნორჩი რესპუბლიკის განმტკიცებას ხელი შევუწყოთ ამისთვის კი საჭიროა ყველა არსებულ კულტურული ძალების შეერთება მიუხედავათ მიმართულებისა, თუ ყველა ესენი, რასაკვირველია, იმუშავებენ კუთხის სასარგებლოთ და საერთო სახელმწიფოებრივი ინტერესების მიხედვით.

ამ მიზნით საზოგადო კრებაზე კომიტეტი გააკეთებს მოხსენებას და ერთგვარ ინსტრუქციასაც წარადგენს.

დასასრულ საჭიროთ მიმაჩნია მოკლეთ გავაცნო მკითხველს კომიტეტის შემოსავალ-გასავლის ანგარიში. ქალაქ თფილისში შეგროვდა „ჩიკებით“ 2186 მან. 98 კ, სხვადასხვა პროვინციებიდან მივიღეთ 1360 მ. 50 კ. ალეგრა სეირნობიდან დარჩა 1288 მ. 62 კ. სულ შემოვიდა 4836 მან. 10 კაპ. ამ ჯამიდან დაახლოვებით დახარჯულია 4300 მანეთამდე—უმთავრესი გასავალი პროპაგანდისტების გაგზავნა და არსებულ რევოლიუციონურ ორგანიზაციების დახმარება ფულით, გაზეთების გაწერა ყველა ლეჩხუმის და რაჭის საზოგადოებაში, გლეხთა ყრილობაზე ჩამოსულ დელეგატების დახმარება და სხვა წვრილმანი...

რადგანაც კომიტეტის ხაზინადარი ამ ჟამად აქ არ იმყოფება, ანგარიშის დაწვრილებით გამოქვეყნება მოხდება შემდეგ.

რაჭა-ლეჩხუმის დამხმარე კომიტეტის თავმჯდომარე ზ. ბიჭაშვილი.

ლეჩხუმის ფრონტი

მთავრობის ჯარი ორჯერ წავიდა ლეჩხუმის მაზრაში იქაურ მეამბოხეთა ასალაგმავათ:

პირველი ჯარის წასვლა იყო აპრილში.

მეორეთ წავიდა რაზმი ვ. სულაქველიძისა.

მესამეთ გენერალ სუმბათაშვილის მეთაურობით გაგზავნილ იქნა რამოდენიმე კალონა, როგორც რიონის გაღმა-გამოღმა მხარეებიდან ისე ცხენის წყლის ნაპირიდან. სამხედრო მოქმედება თითქმის ორი კვირაა სწარმოებს. ჩვენს რაზმს დიდ წინააღმდეგობას უწევენ ამბოხებულნი, როგორც ინწკირველის, ისე ივკოვის რაზმს ყოველივე სიმაღლის აღება უხდება სასტიკი ბრძოლით.

დიდი ბრძოლის შემდეგ რაზმმა გორმალალას მთა დაიჭირა, რომელიც გადაყურებს მთელ ლეჩხუმს. მეამბოხეთა მხრით ასზე მეტი დაიღუპა ამ ბრძოლაში. ის ჩვენი რაზმი, რომელიც მიდის მდ. რიონის. მარცხენა ნაპირზე, უკვე შეუერთდა პოლ. ინწკირველის რაზმს ლეჩხუმის საზღვართან და მთლიანი ფრონტით მიდის წინ. ამ რაზმსვე შეუძლია რამოდენიმე დღეში ლეჩხუმის დიდ ნაწილს უკანიდან მოუაროს საირმესთან და მეამბოხეებიც მომწყვდეულნი დარჩებიან. ეტყობათ, ამას ამბოხებულნი უკვე გრძნობენ. ჯერ კიდევ ამ ერთი კვირის წინეთ მათ თავის უმთავრესი შტაბი ჭრებალოში გადაიტანეს. ამ შტაბთან ერთად იყვენ რამოდენიმე ასეული არა ლეჩხუმლები—მეგრელები და აფხაზები. ეტყობოდა, გაქცევა უნდოდათ იმ გზით, რა გზითაც საშა გეგეჭკორის რაზმი წავიდა და უნდოდათ გაეგოთ რაჭველების აზრი—გაუშვებდენ თუ არა. ამიტომ მათ ჭრებალოში მოიწვიეს კრება, მოსაზღვრე რაჭველი სოფლებისა, მაგრამ რაჭველები არ მივიდენ. შეუთვალეს—თქვენ მოდით აქ და რაც სათქმელი გაქვთ, გვითხარითო. ამასთანავე მოსთხოვეს უიარაღოთ მისვლა, მაგრამ უიარაღოთ მათ ვერ გაბედეს რაჭაში შესვლა. ამის შემდეგ, როგორც გამოირკვა, მეგრელებმა და აფხაზებმა, რადგან რაჭისკენ და სვანეთისკენ ვერ გაიპარნენ, მოინდომეს ისევ სამეგრელოსკენ წასვლა, მაგრამ აქ დახვდა ბომბოის ხიდთან ჩვენი რაზმი და ეს ორი დღეა სასტიკი ბრძოლა სწარმოებს. მათ სურთ გაარღვიონ ცხენის წყლის ფრონტი და ისევ სამეგრელოს შეაფარონ თავი. ეტყობა, ლეჩხუმის გლეხკაცობა მათ აღარ უმასპინძლდება წინანდებურათ. ჩვენი დატუსაღებული რამოდენიმე ამხანაგი მოუკლავთ. ჩვენმა რაზმმა ბრძოლის დროს მოჰკლა მეამბოხეთა რამდენიმე მეთაურები. მათ აღმოაჩნდათ საბუთები. ამ საბუთებიდან სჩანს, რომ სულიერად დაცემულ მეამბოხეებს ტყუილებით უმაგრებენ გულს. სწერენ: რომ „გამაგრდეთ ორი სამი დღე და სულ მალე მოეშველებათ მათ საშა გეგეჭკორი დიდი ჯარით, რომელიც მოყავს კავკავიდან, ზარბაზნებით და პულემიოტებით“.

მოსალოდნელ ა ახლო მომავალში ლეჩხუმის ამბოხების ლიკვიდაცია. ეჭვი არ არის, რომ ყველა მეამბოხე მთავრობის რაზმს ხელში არ ჩაუვარდება. ასეთი პირები შეეცდებიან რაჭის და სვანეთის მხარეებს შეაფარონ თავი; ამიტომ რაჭველ და სვან ამხანაგების მოვალეობას შეადგენს დაიცვან რაჭის და სვანეთის საზღვრები.

ზ. ბ.

რკინის გზა და რკინისგზელები

ჩვენი რკინის გზელები სხვაზე ადრე გამოირკვენ და მაშინვე თავში მოექცენ რევოლიუციონურ მოძრაობას. აი წელიწად ნახევარია, რაც ესენი რევოლიუციას ემსახურებიან. სისხლსა ღვრიან, გაჭირვებას ითმენენ—რა არის, ჩვენკენაც მოვა გაზაფხული, დღესასწაულიო.

მაგრამ მათ დღეს თავზე ატყდებათ უსაშინელესი მოვლენა—მასსიური დათხოვნა სამსახურიდან. რას იზამ! არაჩვეულებრივმა პირობებმა წარმოშვა არაჩვეულებრივი მოვლენანი. ჩვენი რკინის გზა სანახევროთ შემოკლდა.

ჩამოჭრილ გზის ნაწილებიდან ამხანაგები საქართველოს რესპუბლიკის გზას მოაწყდენ.

აქ თავისუფლება ჯერ კიდევ შენარჩუნებულია. მაგრამ ეს გზას პატარა ნაჭერი ვერ შესძლებს მთელ გზის მუშა-მოხელეთა შენახვას. ნორჩ რესპუბლიკას არ აბადია რა, რომ რკინის გზის დეფიციტი—ზარალი ზღოს. დღეს კი ჩვენი გზა რამდენიმე მილიონს ზარალობს თვიურათ.

ისეთი წარმოება კი, საცა ზარალის მეტი არაფერია—უნდა დაიკეტოს.

ეს ხომ ყველა შეგნებული ამხანაგისათვის ცხადია.

ჩვენი გზის დაკეტვა-დახურვა ხომ ნიშნავს სახელმწიფოს გაკოტრებას.

რომელი სჯობია აქ?

სახელმწიფოს — ნორჩი თავისუფალი საქართველოს რესპუბლიკის გაკოტრება თუ სანახევროთ რკინის გზაზე, მუშა მოხელეთა დათხოვნა და ამით ხარჯის შემცირება?

მე დარწმუნებული ვარ, რომ თვით დათხოვნილი ამხანაგი მუშები იტყვიან, დეე დაგვითხოვონ, ხოლო თავისუფალმა საქართველომ იცოცხლოს, გაიმარჯვოსო.

ასეა საქმე. არც საჭიროა და არც ძალუძს რკინის გზას შეინახოს ყველა მუშა მოსამსახურენი.

შემოკლებულ გზას ამ ჟამათ ნახევარიც კი არ სჭირია თავისი მოხელეებისა.

ამიტომ აუცილებელი გახდა შტატის არა თუ შემცირება—არამედ განახევრებაც კი. „ჭირსა შიგან ხამაგრება ისე უნდა ვით ქვიტკირსაო“. მართალია რეაქციასაც თან წაგვაკლეს და ამ ნორჩმა თავისუფლებამაც გვიმტყუნა, მაგრამ გულს ნუ გავიტეხავთ.

რკინის გზის გარეშეც შეიძლება ცხოვრება. მე დარწმუნებული ვარ, რომ რამდენიმე თვის ან წლის შემდეგ ბევრი ისე კარგათ მოაწყობს თავის საქმეს, რომ ხშირათ იტყვის: ნეტავი აქამდის მოვშორებოდი რკინის გზასო. ასე თუ ისე ეს სამწუხარო მოვლენა, ამდენი ამხანაგების დათხოვა და უადგილოთ დატოვება აუცილებელი გახდა.

ამას თვით დათხოვნილებიც გრძნობენ, ხედავენ და გარემოებასაც ურიგდებიან. არიან თითო-ოროლა პირები, რომელნიც ამ მღვრიე წყალში თევზის დაჭერას ცდილობენ. გულ-უბრყვილო და შეუგნებელ პირებს აქეზებენ, აღელვებენ. მაგრამ იმედია ჩვენი ამხანაგები, რკინისგზელები, აქაც გარემოებას გაითვალისწინებენ, ასეთ მოვლენის აუცილებლობას წარმოიდგენენ, შეიგნებენ საქმის ვითარებას, თვით ალაგმავენ იმ პირთ, რომელნიც ცდილობენ საქმის გამწვავებას.

ხოლო მეორეს მხრით ჩვენ გვესმის ხშირად ასეთი საჩივარი:

დაითხოვეს ისეთი, რომელიც არ იყო დასათხოვი, და დასტოვეს ისეთი, რომელიც დასათხოვი იყო. აქ გამორკვევა, გასამართლება ძნელია. მიუხედავათ იმისა, რომ ამ შტატის შემცირების საქმეს განაგებს არა ერთი ან ორი პირი, არამედ მთელი ორგანიზაცია.

ამ ორგანიზაცია-კომისიაში წარმოდგენილია ყველა ადგილობრივი ჩვენი მუშა-მოხელეთა ორგანიზაციები. შემოკლება ხდება შემდეგ გეგმაზე:

უპირველესად დათხოვნილ უნდა იქმნან: ლოთები, ხულიგნები, არა საიმედო პირები, ქურდები, ზარმაცები, მიუხედავათ ეროვნულ ჩამომავლობისა. ამის შემდეგ მოხუცებულები და ასე თუ ისე ქონებით უზრუნველყოფილნი.

თუ რკინის გზაზე ერთი ოჯახიდან ორი ან სამი მსახურებს, ერთი უსათუოდ რჩება. თუ ესეც საკმარისი არ დარჩა მერე შტატი შემოკლებულ იქნება სამსახურის წლის რაოდენობის მიხედვით.

ყველა დამეთანხმება, რომ აღნიშნული წესი სამართლიანობის ახლოს არის. მაგრამ თუ წარმოიდგენთ, რომ დასათხოვია 15—16 ათასი კაცი აქ რა თქმაა აქა იქ ეს სამართლიანობა დაირღვევა.

დათხოვნილთა რიცხვში მოყვება დატოვების ღირსი და წინააღმდეგ.

ამის გვერდის ახვევა, ამის თავიდან აცილება შეუძლებელია.

თვით ამ საქმის პირველმა კომისიამ ასეთი შეცდომები იგრძნო, აღარა და ახლა ხელმეორეთ უფრო დემოკრატიულათ შევსებული კომისია შეუდგა საქმის ხელახლა გადაშინჯვას.

რა თქმაა, თითო ოროლა შეცდომებს ვერც ახალი კომისია აიცილებს თავიდან, მაგრამ ამას ამხანაგებმა ანგარიში უნდა გაუწიონ.

მეორეს მხრით, რკინის გზის მართებლობა ვალდებულია დათხოვნილი ამხანაგები შეძლებისა დაგვარად მატერიალურათ რამოდენიმეთ მაინც დააკმაყოფილოს.

განსაკუთრებით მოხუცებულები და ავათმყოფები.

ჩვენი რკინის გზა არ დაივიწყებს თავის წევრებს და დაუძახებს მათ პირველ მოთხოვნილების დროს.

ამიტომ არავინ არ უნდა იქნას ახლათ მიღებული არამედ საჭიროების დროს დაუძახონ ამ ჟამად დათხოვნილებს.

ავადმყოფ მოხუცებულებს უნდა დაენიშნოს პენსია და ეს გატარდეს ცხოვრებაში თვით ჩვენი უმაღლესი საკანონმდებლო პარლამენტის საშუალებით.

ახლად დათხოვნილებს უნდა დარჩეს უფლება რამდენიმე თვეს მაინც ისარგებლონ ჩვენი სასურსათო შეღავათიანი პირობებით და სასურსათო ბარათები დროებით არ ჩამოერთონ.

თუ კომისიას კიდევ შეცდომები მოუვიდა რაც ასეთ რთულ საქმეში მოსალოდნელია—იმ შემთხვევაში სადავო საქმე უნდა გაირჩეს ადგილობრივ (საცა გაშვებულთ ეკუთვნის) რკინის გზის ორგანიზაციაში.

დაბოლოს უნდა აღვნიშნო, რომ ასეთი კრიზისი, დათხოვნა, შევიწროება არაა მარტო ჩვენს გზაზე. კიდევ უარესი [illegible] რუსეთშიც. ტყვილა იტყვიან [illegible] გი ნაძირალაბი და ამ ისედა [illegible] წყალს კიდევ [illegible] კაცი ჭამიები—არ ისე [illegible] ნის გზის მუშა [illegible] შესძლებს ამ გაჭირვები [illegible] კვევა-გამაგრებას და ნაძი[illegible] ხის გაცემას.

ხოლო ვინც სამსახურში დარჩ[illegible] მოვალეობაა დათხოვნილ ამხანა[illegible] ლი შეუწყონ. მათთან კავშირი [illegible] და პირველ საჭიროების დრო[illegible] ისევ უკან მოითხოვონ.

ასეთი საჭიროება კი მგონია [illegible] დადგება.

ხ. დოლიძე.

საად.-მამულო რეფორმა

ლაგოდეხის რაიონი. მიწის მიმღები კომისია ხელმეორედ აცხადებს: გაღმა ალაზნის „სავაჩნაძიანოს“ მამულის მემამულეების საყურადღებოთ, რომ მიწების მიღება დაიწყება 1—10 აგვისტ. უწყებები უკვე დაგზავნილია და პრესის საშუალებით ვატყობინებთ მათ, ვისაც უწყებები მიღებული არ ექნება, დაესწრონ. თუ არ მოისურვებენ დასწრებას და მასთანვე სურთ მიწის ნორმის მიღება სხვა მხარეში, სადაც ფლობელობენ, წერილობით განაცხადონ, წინააღმდეგ შემთხვევაში ნორმას დავუტოვებთ, მხოლოდ სხვა მხარეში მეორე ნორმას ველარ მიიღებენ.

2 ივლისიდან დავიწყეთ მუშაობა და მივიღეთ შემდეგი მამულები ჭიაურის მამულში:

1) **ლაგოდეხში:** ტიგრან სერებრიაკოვისა სამოსახლო მიღებულია 3 დ. 480 კ. ს. დავუტოვეთ 7 დეს.

2) ხაჩატურ ნარინიანცისა სახნავი მიღებულია 10 დ. 1800 კ. ს. დავუტოვეთ 7 დესეტინა.

3) სერგო სიმონიანცისა ბაღი და ვენახი მიღებულია 2 დ. 1600 კ. ს. დავუტოვეთ 7 დეს.

4) პავლე ასლანიანცისა ბაღი, მიღებულია 5 დ. დავუტოვეთ 7 დეს.

5) საინჟენერო უწყებისა სახნავი, მიღებულია 20 დეს. არაფერი არ დავუტოვეთ.

6) კანკოვის მემკვიდრეებისა სახნავი, მიღებულია 19 დ. 1200 კ. ს. დავუტოვეთ 7 დეს.

7) ჩეკუნოვის მემკვიდრეებისა ნახევარი წისქვილის შემოსავალი, ბაღი და სახნავი—12 დ. 1900 კ. ს. დავუტოვეთ 6 დეს. 1720 კ. ს.

მათგან, ამუქრებიან, სწყევლიან ამ მხეცსა და გონება დაკარგულ ქართველებს, იწევიან მათთან საჩხუბრად, ვერა გზით ვერ გავგზავნეთ დედაკაცები და ბავშვები სახლებში და ესენი კიდევ უფრო ხელს გვიშლიან, რომ სოფელში ავსტეხოთ სროლა. ისვრიან ეს მხეცები თოფებს უშედეგოთ, ჩვენები მაინც თავს იჭერენ. ასეთი აურ-ზაური დილიდან შუადღემდის გაგრძელდა. ზოგიერთები ჩვენები სუსტის გულისანი აღმოჩნდენ და იძახიან იარაღის ჩაბარებას. „ერთის თოფისთვის რათ მინდა სისხლი დავღვარო, მავსცემ მტერს თოფს და მომშორდებაო“. ყველას თავისებურად ესმის საქმე და ამისთანა პირთ ის კი არ იციან, რომ უიარაღო კაცი მტრის სრული მონაა. სტეფანწმინდელების მტკიცე ხასიათი რყევაში შევიდა. უკმაყოფილებას აცხადებენ და ამბობენ: „გაიძახიან მთავრობის ჯარი მიდის, მიდისო! თუ მოდის სადღა არის აქამდინ?!. ჩვენ თოფებით როგორ ვიომოთ ზარბაზანთან, მტერთან და მასთან არც პატრონა გვაქვს საკმარისი, ერთის საათის სროლის შემდეგ გაგვითავდებაო“. ამ მოსაზრებით დაიწყეს მტრისათვის თოფების ჩაბარება, უფრო ძველი ბერდანკებისა. ვისაც მეტი ჰქონდათ. ეს მოხდა ნაშუადღევს 2 საათზე. მე ამ დროს 7 საიმედო ამხანაგით ჩასაფრებული ვარ სოფლის შუა ადგილს „ვუკუუვთ მაგარ ციხეში“. ამ ციხიდან მთელი სოფელი თავის არე-მარეთი ისე მოსჩანს, როგორც ხელის გული. როცა ჩემმა ამხანაგებმაც განაცხადეს, რომ მარტო ჩვენი ჯიუტობა აღარაფერი იქნება და მეტი ღონე არ არის ჩვენც სოფლის სერვილზე უნდა წავიდეთო, მე ციხიდან ჩამოვედი, იქვე ახლოს სახლში შევირბინე, სახლში სანუგეშო სიტყვები უთხარი, ძვირფასი ნივთები მივმალე-მოვმალე, ერთი დღის საგძალი გავიტაცე და შეუდექი სოფლიდან გარეთ გასვლას. ვიცოდი თუ მტერი ხელში მომიმწყვდევდა ცოცხალი აღარ გადაურჩებოდი, რადგანაც რამდენიმე კაცი მაზეზღვებისგან მტერს ნაჩვენები ეყავდით ვითომც კონტრ რევოლიუციონერები.

სოფლიდან როცა გავდიოდი თოფით ხელში ჩვენებურები წინ მიხვდებიან და მეუბნებიან: „სადღა მიხვალ კაცო, წავიდეთ, ჩავაბაროთ თოფები!“ მე ყურს არავის ვუგდებ და არც პასუხს ვძლევ. სოფელს მტრის ალყა აქვს შემორტყმული და წუთს შემდეგ სიკვდილით დაბოლოვებას ველოდები ჩემი სიცოცხლისას. თოფი ფეხზე შემოყენებული მაქვს, მზათ მიჭირავს სასროლათ და მიუახლოვდი სოფლის ნაპირს გასასვლელად იმ ადგილს, სადაც მიდეგდი 4 თოფიანი ბალშევიკი მეგრელი ყარაულობს. ლობის პირში ჩავჯექი, ჯოხზე თეთრი ხელსახოცი გავაკეთე, თოფი ფარაჯის ქვეშ დავმალე და ამ თეთრის ბაირაღის ქნევით მცველებს გავეცდი. სოფლის გარედ ბევრი სხვა სოფელი იქნევდა ამისთანა თეთრს ბაირაღს და იმ თი კრებდენ და ეძახდენ სოფელში ვინც სოფლის გარეთ იყვნენ. რამდენიმე ხნის შემდეგ უკვე მთაში ვიყავი სოფლის თავს, ასე სამი ვერსით დაშორებული. სადაც მე მივედი 14 კაცი ჩვენებურები დამხვდენ იქ, ისინიც ჩემსავით ურჩი გაქცეულები, მათ შორის ხევში პირველი განთქმული მონადირე ლევან ესტატეს ძე ქუშაშვილი. ჩემი მისვლა გაეხარდათ. მტერმა სალამოზე შეგვნიშნა და ზარბაზნით შრაპნელი გვესროლა რამდენჯერმე, მაგრამ ისეთ კლდეებს ვეყავით აფარებული, რომ ვერაფერი დაგვაკლო. ბალშევიკების ქვეითა და ცხენოსანი ჯარი მიებისკე წამოვიდნენ, მათ თან ახლდნენ ზოგიერთა ჩვენებური ზნე დაცემულნიც და უჩვენებდნენ სად ვინ იყო დამალული. იქვე ახლოს მთაში იპოვეს დამალული ადგილობრივი მღვდელი ბართლომე ღუდუშაური, თავისი ერთად-ერთი გიმნაზიელი შვილი არჩილით. გული მოგვიკლა მღვდლის დაჭერამ, ვიცოდით ცოცხალი აღარ გადაურჩებოდა ამ მტარვალებს. ეს ის მღვდელია, რომელსაც ერთს ხელში ჯვარი უჭირავს და მეორეში ხმალი და ამ ხმალს მაშინ ხმარობს თუ ვინმე წმინდა ჯვრის შებღალვას მოისურვებს. ეს ის მღვდელია, რომელიც წმინდა ჯვრით სამშობლოს ლოცულობს და ხმლით სამშობლოს ლოცულობს და ხმლით სამშობლოს მტერსა მტრობს. პატივცემულ მღდელს გარდა ბევრს სხვა მამულისშვილებს მოასწრეს, დაიჭირეს და სოფელში გარეკეს.

შებინდდა და ჩვენც სათრებიდან ზევით ავიწიეთ: მთელი დღის უჭმელებმა ღამე დხუძინებლივ ვიარეთ.

13 ივლ. რიჟრაჟზე ზედ მთის წვერზე ვიყავით. ჩვენი მიზანი იყო აქედან დარიალში გადავსულიყავით და მტრისთვის მოგვევლო. დილით ამ მთის წვერიდან ჩვენს სოფელს დურბინდებით გადავხედეთ, სოფლის მოშორებით ზარბაზნები ედგა მტერს და სნოსკენ ისროდნენ, იქიდანაც ტყვიისმფრქვეველებს ესროდნენ. კარგა ხანს ცქერის შემდეგ დავრწმუნდით, რომ მთავრობის ჯარი მოსულა და მტერს მასთან აქვს ბრძოლა. გვიხარიან მაშველი ჯარის მოსვლა. ჩვენ დარწმუნებული ვართ, ბალშევიკები ეტლა ჩქარა გაიქცევიან უკან ვლადიკავკავში და თუმცა მთელი ღამე სიარულით, უძილობით და შიმშილით ძალიან დაღლილები ვიყავით, მაგრამ ეს დაღლილობა სულ დაგვეკარგა და დაუსვენებლივ გავეშურეთ მეორე მთისკენ, რომელიც უნდა გადავიაროთ დაახლოვებით 12 ვერსი, რომ მივედით დარიალში და გზა მოუჭრათ გაქცეულ ბალშევიკებს.

მთელი დღე დილიდან საღამომდის მივდივართ ამ მთაზე ხევებში, ფრიალო კლდეებზე და ბინდისას მივედით ხდეში ქისტის მეცხვარეების ბინაზე. ქისტმა მეცხვარეებმა დიდის გულკეთილობით მიგვიღეს, დაკლეს მაშინვე ცხვარი, მოხარშეს ხორცი, გამოაცხვეს მჭადები, ცხელის წვენ ხორცით კარგად გაგვიმასპინძლდნენ, მაძღრები მწვანე მინდორზე დავწევით და დაღლილებს მკვდრებივით დაგვეძინა.

14 ივლისი. რიჟრაჟზედ ჩვენის თხოვნისამებრ მასპინძელმა ჰაუდი იაჭკუროვმა ყველა გაგვაღვიძა და გაუდექით გზასა, სადაც ჩვენ უნდა გადაგვეჭრა მტრისათვის იქამდინ სამი ვერსი კიდევ გვექნებოდა გასავლელი სულ კლდეებზე. რომელ ჩვენს ამხანაგებსაც სიარული აღარ შეეძლოთ ისინი ქისტების ბინაში დარჩნენ. ჩვენთან წამოვიდა საშველად ჩვენი მასპინძელი სამი ქისტი. დილის 10 საათზე დანიშნულ ადგილს ვიყავით. ამ ადგილიდან კარგად გვიჩნდა დარიელის ციხე „крепость“ ბალშევიკები ამ ციხეში მიდი-მოდიოდენ და ვატყობდით დურბინდებით, რაღაც მოუსვენარ ფაცაფუცში იყვნენ, 30 კაცამდის იქნებოდა ამ ციხეში ბალშევიკები. აქედან 16 კაცი ჩვენკენ წამოვიდა, რა მიზნით არ ვიცით, თუმცა იმაში კი დარწმუნებული ვიყავით, რომ ვერ დაგვინახეს. ტყიან მთის წვერზე ვსხედვართ და თვალს ვადევნებთ, უეცრივ გზას აუხვიეს და „ხდის წყლის“ ხეობას გაყვენ, ჩვენ ველარ ვხედავდით. ორი საათის შემდეგ გამოჩნდენ შოსეს გზაზე შორს, აუტეხეთ სროლა, ერთი წაიქცა სხვები გაიფანტენ და ჩქარა ქვებში ჩაიმალნენ, იქვე ახლოს დუქანს მოეფარნენ და ციხეში კლდეების მოფარებით მიაღწიეს. ციხეშიაც ვესროდით, გარეთ აღარ გამოდიან, ერთი საათის შემდეგ თითო თითოობრივ ხევში ჩადიან და თერგის ნაპირებით ლარსისკენ იპარებიან, ჩქარა ყველანი გაიქცენ და ცარიელი ციხე დარჩა. მთიდან შოსეს გზას კარგათ ვხედავდით და საღამომდინ გზაზე ერთს სულიერ არსებას არ გაუვლია, არც აღმა არც დაღმა, საღამოზე საათის 4 ზე დარიალის ციხეში ლარსიდან 10 კაცი მოვიდა, ალბათ უფროსმა უკანვე გამოგზავნა, რომ ციხე სულ ცარიელი არ მიეტოვებინათ. ჩვენ ამ საღამოთი ისევ ქისტის მეცხვარეების ბინაში დავბრუნდით. ისევ კარგი გამასპინძლება ცხელი წვენ ხორცით და მჭადებით. დავიძინეთ ფარეხის მოშორებით აქეთ იქით ველზე.

შუაღამისას მასპინძელმა ჰაუდიმ ყველა ყვირილით გაგვაღვიძა; „სიმონ! ლევან! ვანო! მოდით ჩქარა ყველა აქა! ჩქარა მოდით! მოდით!“.. ჩვენ ყველა დაფეთიანდით და გულაღშფოთებით მივარდით მასპინძელთან, ვფიქრობდით მტერმა გაიგო ჩვენი აქ ყოფნა და გვესხმის თავს, ჰაუდის თოფი ხელში ეჭირა და აღელვებით გველაპარაკება, რომ ეხლავე უნდა წავიდეთ ყველა დარიალში, მან გვითხრა: „ჩემი ძმა, რომელიც გუშინ თქვენ გაგზავნეთ დასაზვერათ გველეთში, ეხლა დაბრუნდა და ამბავი მოიტანა, რომ თქვენი მთავრობის ჯარი მოსულა ყაზბეგში, ბალშევიკები სულ მთლათ ამოუწყვეტია, დარიელამდინ ჩამოვიდენ და ის 10 კაცი, რომელიც გუშინ ლარსიდან დარიელის ციხეში მოვიდენ დაუტყვევებიათო. ჩვენს სიხარულს საზღვარი არა ჰქონდა.

15 ივლისი. დილით რიჟრაჟზედ ყველა გამოვეშურეთ დარიელის ციხისკენ. სამი საათის სიარულის შემდეგ დარიელში ვიყავით. ჩვენი მასპინძელი ჰაუდი და მისი ძმაც ჩვენთან იყვენ. დარიელის ციხეში მარტო ერთი ჯარისკაცი დაგვხვდა გრიგოლ ავსაჯანოვი და 2—3 მოხევე, რომელნიც ციხეში დარჩენილი ქონების საყარაულოთ დაეტოვა ჯარის სარდალს ბ ნ ჯუღელს. იქვე გავიგეთ ავსაჯანოვისაგან, რომ მოხევების მდევარი ჯარი ერთათ წავიდა მთავრობის ჯართან და ლარსი დაიჭირესო, დარიელის ციხე ზარბაზნებისგან ორს ადგილას ვნახეთ დაზიანებული, ციხეში მოყოლილი 10 ტყვე გაეგზავნათ გველეთში და გვითხრეს 200 მეტი ტყვე ყაზბეგშია დამწყვდეულიო. უსაზღვრო სიხარულსა ვგრძნობდით და თუმცა ძრიელ დაღლილები ვიყავით, მაგრამ დარიელიდან ყაზბეგამდე 12 ვერსი ფეხით წამოვედით. გავიგეთ რომ ლარსიდან წინ აღარ მიდიოდა საომრათ ჩვენი ჯარი და ჩვენი იქ წასვლა ზედ მეტიღა იყო. გველეთში ტყვეები ვნახეთ და გამაოცა მათმა სახის გამოცვლამ. 2 დღის წინათ, როცა ისინი ყაზბეგში დათარეშობდენ მამაცურათ. მედიდურათ, ამაყათ, დღეს ჩამქრალნი, უსიცოცხლონი შიშით თვალებს აფაცეცებენ აქეთ იქით. გამოელაპარაკე, ერთიც არ იღებს ხმას, ყველას ეშინიან ხმის ამოღება.

გველეთიდან რომ წამოვედით სტეფანწმინდისკენ გზა და გზა ბევრი ყრია მკვდარი ბალშევიკები, რომლებიც კავკავისკენ გაქცევის დროს კლდეებში ჩასაფრებულ სტეფანწმინდელებს, ცდოველებს და სნოველებს ეხოცათ, უკანიდან მისდევდა თურმე სროლით მთავრობის ჯარი, სისხლში მოტყუპნილ მკვდრებს სახე მზისაგან ჩაშავებიათ, შესაზარათ დალმეჭიათ, ყველას ალშფოთების ზეჭიდი აზის და მზისგან გაბერილნი საზიზღარი სანახავი არიან. მნახველს ეს აზრი ებადება: „ნეტა რამ გადარია ეს ხალხი! რა უნდათ, რას ეძებენ, სად მიდიან“! შებრალების მაგიერ გეზიზღებათ, მათი უგუნურობა თვალწინ გიდგათ.

გზაზე განუწყვეტლივ. მიდის მაშველი ჯარი, ურმები და ფურგუნები დატვირთული სურსათის და სასროლი მასალით.

სტეფანწმინდაში შუადღისას მოვედით, აქ მთავრობის ჯარი ბევრი იყო, აქვე იყო 4 ზარბაზანი, რომლებიც ბალშევიკებისთვის წაერთმიათ, 5—6 ტყვიის მფრქვეველი და ბომბის მსროლელი აპარატები.

მეზობლები გვილოცავენ მშვიდობით დაბრუნებას და გვაუწყებს მწუხარებით, რომ სამი ჩვენი მეზობელი მოუკლავთ და სამი დაუჭრიათ, ესენი სულ სტეფანწმინდელები არიან, მოკლულები: 1) ლადო ილიას ძე თოფაძე 19 წლისა, 2) დათიკო გიორგის ძე წიკლაური 30 წლისა, 3) კოტე სიმონის ძე ქავთარაშვილი 30 წლისა. დაჭრილები: გიორგი ეფნოშვილი, ქოთია თოლიკაშვილი და ლუკა ღუდუშაური.

მთლათ აეოხრათ და გაეფუცხათ სტეფანწმინდაში ბევრი სახლები, სავაჭროები და სასტუმროები. ყველაზე მეტათ დაზარალებულნი არიან ალექსანდრე ფიცხელაური, ივანე ვალიშვილი, მღვდელი ბართლომე ღუდუშაური, რომელსაც საცვლებიც კი აღარ შეარჩინეს. გენერალი გ. ნ. ყაზბეგი, ვანია თოლიკაშვილი და ვანო კარაევი, სტეფანე ახალაშვილი. ავეჯი რომლის წაღებაც შეუძლებელი იყო, როგორც მაგალ. შკაფები. კამოდები, კრაოტები, სკამები, სარკეები და სხვა სულ ნაფოტებათ ექციათ დაელეწათ. აგრეთვე ყაზბეგის საკრედიტო საზოგადოების გაიტაცეს „Несгораемая касса“ საბედნიეროთ ამ კასაში ამ დროს ფული არა ყოფილიყო. წაღებულია აგრეთვე საქართველოს მთავრობისგან თერგის ოლქის მთავრობისთვის პურის გასაცვლელათ გაგზავნილი ფართალი, რაიცა გზის შეკვრის გამო დროებით ყაზბეგში ინახებოდა, ზარალი ერთ მილიონზე მეტია.

ეძებდენ თურმე თავგამოდებით და თხოულობდენ სიით მაზეზღვებისგან მეთაურებათ ნაჩვენებ პირთ დასასჯელათ. 1) მღვდელ ბართლომე ღუდუშაურს, 2) სიმონ შადურს, 3) ალექსანდრე ფიცხელაურს, 4) ივანე ფიცხელაურს შვილი ფიდოთი (აფიცერია) 5) ვასო თოფაძეს, 6) ანდრია ლაზოს ძე თოფაძეს, 7) პავლე ცაბალოვს (აფიცერია) 8) ნიკალა შიოსძე ხეთაგურს, 9) ლევან ფიცხელაურს. 10) ანდრია კობაიძეს, 11) კოლა დავითაშვილს, 12) ალექსი ქირიკაშვილს, 13) ილიკო გიგაურს, ყაზბეგში მყოფ ყველა აფიცრებს, 15) ალექსი ვარძუკაშვილს, (სნოს კომისარია) გიორგი გოგიაშვილს (სტეფანწმინდის კომისარია) 17) ვანო ვარძუკაშვილს, 18) სოლომონ ვალიშვილს, 19) დოლიდი ღუდუშაურს 20) გიორგი სიმონის ძე შიოლაშვილს 21) იოსებ გიორგის ძე ფიცხელაურს.

ამ სიიდან მათდა სასიხარულო[illegible] მარტო მღვდელი ჩაიგდეს ხელში დ[illegible] ჩვენდა სასიხარულოთ ჩქარა მოგვეშველ[illegible] მთავრობის ჯარი. მღვდელიც განთავი[illegible]სუფლდა და სხვა დაჭერილებიც.

შტაბი მთავრობის ჯარებისა არის სოფ[illegible] სტეფანწმინდაში. ტყვეები სტეფანწმი[illegible]დაში იმყოფებიან. დაჭრილებს და ავად[illegible]მყოფებს ექიმები უვლიან და არჩენ[illegible] დროებით საველე სამხედრო სასამარ[illegible]თლო აქვე ასამართლებს ტყვეებს იმი[illegible] და მიხედვით, ვის როგორი ბრალ[illegible]ედება.

უნდა სიმართლე ითქვას, რომ საზ[illegible]გადოდ საკვირველი მხნეობით და გმ[illegible]რულათ ებრძოდენ მტერს სტეფანწმი[illegible]დელები, სნოველები და ცდოველ[illegible] დაწყებული 27 მაისიდან *) 15 მკათ[illegible]თვემდის. ვინც უფრო მხურვალე მონ[illegible]წილეობა მიიღო სამშობლოს დაცვა[illegible] ამას მე მათ პირად მოვალეობად ვსთვ[illegible] და სახელგვარებით არ დავასახელებ, [illegible] სურვებ მხოლოდ გაუმარჯოს სამშო[illegible]ლოსთვის ერთგულ მებრძოლ[illegible]! გაუმ[illegible]ჯოს სამშობლოს გმირებს!

დიდება და თაყვანისცემა სამშობლო[illegible]თვის თავშეწირულთა ხსოვნას!

წყევლა, კრულვა და შერცხვენა ფ[illegible]დებს და სამშობლოს მოღალატეთ!..

სიმონ შადური[illegible]

სოფ. სტეფანწმინდა.

*) 27 მაისს დაიწყო პირველი ბრ[illegible]ლი დარიალში რუს-ბალშევიკებთან, რ[illegible]ცა დასრულდა მათი სრული დამარ[illegible]ცხებით: 32 მოვუკალით, 68 დაუჭერით[illegible] 27 ტყვედ წამოვიყვანეთ, წავართვ[illegible] ტყვიისმფრქვეველი, ბევრი თოფები[illegible] დიდძალი პატრონა.

3) მლაკასეგ[illegible]ის მემკვიდრეების, მიღებულია სამოსახლო და ტყე 13 დ. 50 დავუტოვეთ 14 დ. 50 კ. ს.
[illegible] სურენიანცისა მიღებულია ტყე [illegible] 175 დ. 260 კ. ს. დავუტოვეთ.
[illegible] თუმანიშვილის მიღებულია [illegible]ნავი 55 დ. 200 კ. ს. არაფერი დავუტოვეთ.
[illegible] ირაკ. გუნცაძის მიღებულია ტყე [illegible] დ. არაფერი დავუტოვეთ.

ამასთანავე მივიღეთ რუსების აყრილი სოფლების მამულები: სახნავები, ბაღები, [illegible] კარ მიდამოები, ტყეები, საძოვრები და სანახიროები:

1) ელისავეტოვკასი ვარაუდით 2400 დეს.
2) რომანოვკასი ვარაუდით 1200 დეს.
3) ალექსეევკასი 1323 დეს.
4) ილარიონოვკასი ვარაუდი 1200 დ.
5) ვარენცოვკასი 2916 დეს.
6) დმიტროვკასი ვარაუდით 1200 დეს.

მთელ მიღებულ მამულს შეადგენს 10,586 დ. 290 კ. ს.

ამ აყრილ სოფლების ყოველივე ცნობები და სამეურნეო სამოსახლო გეგმები [illegible]მომსახლებელ სამმართველოში ინახება.

ამ აყრილ რუსების ადგილზე ესახლებიან ქართველები ჯავახეთიდან გამოქცეული ხიზაბავრელები, ქუთაისის გუბერნიიდან იმერლები და ქიზიყიდან გამოსული უმამულო გლეხები, უკვე იქვსას [illegible]მლამდის დასახლდენ და შეძლების საგვარათ ვაწესრიგებთ მათ მოსახლეობას.

[illegible]ირონცოვკის გვერდზე უმამულო მაშ[illegible]რულები გამოვიდენ, სამოცი კომლი დასახლდენ და სოფელს „მშვიდობა“ [illegible]არქვეს.

[illegible] სოფლების სახელების გამოცვლას აარსებენ, ელისავეტოვკას დაარქვეს „ცოდნა“. ამ მხარეში მ წების ჩამოთმევას უფრო პოლიტიკური ხასიათი აქვს და დიდი ყურადღების ღირსია მთავრობის მხრივ.

[illegible] ვაქცევთ აგრეთვე მთავრობის ყურადღებას, რომ უნდა შესდგეს განსაკუთრებული მიწის მომწყობი კომისია, რათა ახლად დასახლებულთ ყველას თავის [illegible] მიუზომოს.

[illegible]გოდეხის რაიონის მაწების მიმღები კომისიის თავმჯდომარე დუშიკო ფალავანდიშვილი.

ყვარლის რაიონი (კახეთი). ყვარლის რაიონში მიწების ჩამორთმევა ჯერჯერობით მშვიდობით მიდის. არავითარ გაუგებრობას ადგილი არ ჰქონია. მხოლოდ გლეხებს ახალი კანონი არ ესმით და მისი ახსნა-განმარტებაა საჭირო, რასაც კომისიის წევრები მოხერხებულ დროში [illegible] ასრულებენ. როცა გლეხს მიწის კანონს უხსნი, ის გეთანხმება და გეუბნება, რომ კარგია, მაგრამ იქვე [illegible]ქნის: „მე კი ვერაფერს ვღებულობ“. მართლაც, მემამულეებს ადგილები [illegible]მევა და კომიტეტის ხელში გადადის, გლეხი კი ამაში თავის სარგებლობას ვერა ხედავს და მას ერთგვარი ეჭვი ებადება, რის გამოც ამ კანონს ცოტა გულგრილად ეკიდება. გლეხი ყველაფერს პრაქტიკულის თვალით უყურებს, ის კერძო მესაკუთრეა. ამიტომ გლეხის აზრით, მიწები მათ საკუთრებათ უნდა დაურიგდეთ ეს არის საერთო შეხედულება გლეხებისა მიწის [illegible]ბელობის ფორმაზე. არ იწვევს [illegible] დავას ის საკითხი, თუ როგორ [illegible] ეს მიწები გლეხებს: ფასით თუ უფასოთ. თითქმის ყველა გლეხი იმ აზრისაა, რომ მიწა უნდა დარიგდეს უფასოთ. „ოღონდ მიწას ფასი ნუ დაედება და სხვა გადასახადი მთავრობამ [illegible] უნდა, იმდენი გადავიხდევინოთ“, ამბობს გლეხი. არ შეიძლება [illegible] არ გაეწიოს გლეხის ასეთ შეხედულებას. მით უმეტეს, რომ დიდი [illegible] გლეხების მიერ მიწების [illegible] სახელმწიფოს არ ექნება, [illegible] უკმაყოფილება კი დიდი იქნება და [illegible] მტრებს მიეცემათ საგიტაციო მასალა. თუ როგორ და რამდენი [illegible] დაურიგდეს მიწები გლეხებს, ამის [illegible] გლეხები იმ აზრისანი არიან, რომ მიწები უნდა დარიგდეს სულზე და არა კომლზე, რათა არ ექნეს ადგილი [illegible] უსამართლობას, როგორც მიწის ჩამორთმევის დროს, როდესაც ნორმა 7 [illegible] ერთნაირად ეტოვება კომლს—[illegible], რომელშიაც ორი სულია და იმ [illegible], რომელშიც 10—20 სული და ზოგჯერ მეტიც.

[illegible] შეეხება იმას, თუ რანაირად დაურიგდეს გლეხებს მიწები, ამის შესახებ, [illegible]ნია, არ შეიძლება ორი აზრი იყოს: [illegible] მოხდეს ხელ ახალი გამიჯვნა მიწებისა, თუმცა ეს დიდ დროს, ხარჯს [illegible] მოითხოვს, მაგრამ მეტი გზა არ არის. სხვანაირად მიწის წესიერად [illegible] შეუძლებელია. საჭიროა მთავრობამ, რაც შეიძლება მალე შეიმუშაოს [illegible]ნონი მიწის ფლობილობისა და [illegible]ბისა. ურიგო არ იქნებოდა, თუ [illegible] მოიხვნდა სოფლად მომუშავე [illegible] კომისიების კრებას, რომე [illegible] შეუძლიათ სხვადასხვა ცნობების [illegible]

მიწოდება და მიწის საკითხის გარკვევა სოფლებში, რაც დიდად ხელს შეუწყობდა მიწათმფლობელობის კანონის შემუშავების დროს.

პ. ხ—შვილი.

ს.-დემ. პარტიაში

ლიხაური (გურია). 2 ივლისს შესდგა ს. დ. რაიონული კოლექტივის კრება. შემუშავებულ იქნა შემდეგი კრების წესრიგი: გ. ვ. პლეხანოვის გარდაცვალება, მოხსენება ცენტრიდან, პარტიული მუშაობის ნაყოფიერ ნიადაგზე დაყენება, მუშაობა პარტიულ და არა პარტიულ მასაში დღევანდელი საქართველოს პოლიტიკური წესწყობილების შესანგნებათ და განსამტკიცებლათ, სოფლის მოსამართლეების არჩევა, დამოკიდებულება ქართველ მაჰმადიანებთან და ადგილობრივ თავდაცვის გვარდიის შედგენა. კრებამ ფეხზე ადგომით პატივი სცა რ. ს.-დ. მ. პ. ბელადის გარდაცვალების ხსოვნას და დაადგინა გაეგზავნოს ლიხაურის კოლექტივის სახელით სამგლოვიარო წერილი. მოხსენება გააკეთა ამხ. გ. კოპლატაძემ ც. კ. 15 და 16 ივნისის სხდომისა. კოლექტივმა მოხსენება ერთხმათ მიიღო. პარტიული მუშაობის შესახებ კოლექტივმა დაადგინა: იქნას ყოველივე ზომები მიღებული პარტიის ჩამოყალიბებლათ, გაძევებულ იქნან პარტიიდან ყველა ისეთი პირები, რომლების პარტიაში ყოფნით ჩირქი ეცხება პარტიას, თუ კი ასეთები აღმოჩნდებიან, ევალება კოლექტივის წევრებს თავიანთ უბნებში ენერგიულათ და მოუღალავათ იმუშავონ ამ საქმეზე და წარმოუდგინონ პრეზიდიუმს აღდგენილ ორგანიზაციების პ—ს წევრთა სია, გამოცხადებულ იქნას ჩვენს ორგანოში, რომ ძველი პარტიული მოწმობები (ე. ი. გადახვეწამდე მიცემული) გაუქმებულათ ითვლება) მუშაობა პარტიულ და არა პარტიულ მასაში დღევანდელი პოლიტიკური წესწყობილების შესაგნებათ და განსამტკიცებლათ, კოლექტივმა დაადგინა: იქნას მოწვეული რაიონული კრება და შემდეგ მასსიური მიტინგი, რომლებზედაც ახსნილ-განმარტებული იქნას ხალხისთვის წინდოვანი და გაურკვეველი კითხვები დღევანდელი საქართველოს პოლიტიკური წესწყობილების გარშემო. სოფლის მოსამართლეთა არჩევის შესახებ, დადგენილ იქნა: საზოგადო ყრილობამ აირჩიოს სამი კაცისაგან შემდგარი სასამართლო, სამი მათი კანდიდატი. ქართველ მაჰმადიანებთან დამოკიდებულების შესახებ კოლექტივმა ხანგრძლივი კამათისა და აზრთა გაცვლა-გამოცვლის შემდეგ ერთხმათ დაადგინა: იქნას ყოველივე ზომები მიღებული, ჩვენს საზღვარში მყოფ ქართველ მაჰმადიანებთან შერიგებასა და მეზობლურ განწყობილებაზე. ევალება პარტიის წევრთ—დაიცვან ეს დებულება არა პარტიულ მასაში, თუ რომელიმე პარტიის წევრი წინააღმდეგ წავა, იქნება გამამტყუნებული. არ იქნას წამოყენებული სახალხო სასამართლო კანდიდატებზე ისეთი პირები, რომლებმაც მასსის თვალში დაჰკარგეს ნდობა. ასეთი პირები უნდა გამოწვეულ იქნან. ადგილობრივ თავდაცვის გვარდიის შედგენის შესახებ კოლექტივმა დაადგინა: შესდგეს ასეთი გვარდია მოწინავე და საიმედო ამხანაგებისაგან. ეს გვარდია იქნება წევრი მომავალი საქართველოს სახალხო გვარდიისა, ემორჩილება მის დისციპლინას, მხოლოდ იმ გამოკლებით, რომ ეს ადგილობრივ დარჩება—ამაზე თანხმობა განაცხადა პოლკოვნიკმა ინწკირველმაც. 20 ივლისს შესდგა კოლექტივის კრება. გარჩეულ იქნა შემდეგი კითხვები: ქურდობაში და პროვოკატორობაში შემჩნეული პირების პარტიიდან გადაყენება, კოოპტაციის უფლება პრეზიდიუმის და კოლექტივის ჩვეულებრივი კრების დანიშვნა. ქურდობაში და პროვოკატორობაში შემჩნეული პირების პარტიიდან გადაყენებაზე, კოლექტივმა დაადგინა: დაჩქარებით მოხდეს საუბნო ერთეულების კრებები, იქნას ყოველივე ზომები მიღებული, მტკიცეთ დაცულ იქნას პარტიული დისციპლინა და მიუდგომლათ გამოძიებულ და გადაყენებულ იქნას პარტიიდან ყველა ისეთი წევრი, რომელნიც შენიშნულია ქურდობაში და პროვოკატორობაში და მათი სია წარმოუდგინონ პრეზიდიუმს. პრეზიდიუმის კოოპტაციის უფლებაზე დადგენილ იქნა: პრეზიდიუმმა მოიწვიოს ორი ამხანაგი. მოწვეულ იქნენ: რ. კონტრიძე და ს. სურგულაძე. კოლექტივის ჩვეულებრივი კრებები დანიშნულ იქნა ყოველი თვის 20 რიცხვში (ახალი სტილით) დილის 8 საათზე. პრეზიდიუმმა კი უნდა იმუშავოს საჭიროებისდა მიხედვით.

მუშა ბარიკადა.

მუშათა შორის

ქუთაისის მკერავი მუშა-ქალები. მიუხედავათ რევოლუციის ცრუ ნაწილი სხვებისა, აქაურ მკერავ მუშა-ქალებს მაინც ვერ ელირსა [illegible] ისინი ძველებურათ განაგრძობენ ყოფა-ცხოვრებას. პირობები მეტად [illegible]ნელია, მიუხედავად ამისა მუშა-ქალებს არა აქვთ სურვილი, რომ შეკავშირდნენ და ასე აწარმოონ ბრძოლა თავის პირობების გასაუმჯობესებლად. საჭიროა ეხლავე კავშირში დარაზმვა და ასე კულტურულ-პარტიული მუშაობის წარმოება, თორემ მერე გვიანღა იქნება.

აქ. შ—ძე.

პროვინცია

ს. იყალთო. (თელავის მაზრა). აქ არის დაარსებული კოოპერატიული საზოგადოება. ამ კოოპერატივის რამოდენიმე წევრები თავიანთ უფლებს ძალიან ბოროტათ ხმარობენ. მაგალითად: არღვევენ წესდებას და სხვა კოოპერატივიდან გამოტანილს სანოვაგეს და აუცილებელს საჭირო საგნებს ისევ ერთი სამად ჰყიდიან.

ამიტომ საჭიროა თელავის კოოპერატივთა საზოგადოებამ ამ პირებს ყურადღება მიაქციოს და ალაგმოს ისინი, თორემ კოოპერატივი მათ საშუალებით თავის დანიშნულებას დაჰკარგავს.

შ. ბერძნიშვილი.

სად. აშაღა-სარალი. (ბორჩალოს მაზრა). ეს სადგური გარს შემორტყმულია მუსულმანთა სოფლებით, ეს ის სოფლებია, სადაც ორი თვის წინეთ მძვინვარებდა ანარქია, რომელიც ხელს უწყობდა ოსმალეთის ჯარებს თფილისს მოახლოებოდა და რომლის წყალობით მოფინული რკ. გზის მიდამოები და მდინარეთა ნაპირები უდანაშაულო მსხვერპლთა ძვლებით. ანარქიის წინააღმდეგ გამოგზავნილმა ჯარმა ანარქია ჩააქრო. აქ მუსულმანები სასწორზე სდგნან: ერთი მხრით ერთ მორწმუნე ოსმალეთს და მეორე მხრით საქრისტიანო საქართველოს. საქართველოს, როგორც დემოკრატიულ რესპუბლიკას, მათ თვალში ფასი არა აქვს და ამიტომაც არჩევანი ოსმალეთისკენ იხრება. დუშეთის მაზრაში თუ ცუდათ იყო მუშაობა დაყენებული, არც თუ აქეთ არის კარგად. ქართველთა ჯარს ცუდათ უკქერიან, მათ არ იციან, რომ ჩვენი რესპუბლიკა მხოლოდ ბეგების მტერია და გლეხებს კი მოყვარე, რომ ბეგების მიწა ამიერიდან მათ ხელში უნდა გადავიდეს. ზოგიერთი სოფლები ამბობენ: „ჩვენ მხოლოდ ხარბაზნის გვეშინიაო“. საჭიროა დაუყოვნებლივ დაიგზავნოს ამ სოფლებში ადგილობრივი ენის მცოდნე პროპაგანდისტები, რომ მათ აწარმოონ კულტურული მუშაობა და გაანათლონ ხალხი, აუხსნან მათ სად არის სიმართლე. საჭიროა ამას ყურადღებას მიაქცევდეს სასოფლო კომისია.

ბურდული.

სოფ. ნოსირი. ათასი სხვა უბედურებასთან ერთად სოფელს მოედო საქონელს ჭირი და მუსრს ავლებს. გლეხის ავლა დიდება და მისი იმედი მუშა და მეწველი საქონელი იყო. მარა საუბედუროთ აქაც ბედმა უმტყუნა. საშინელი სურათია, როდესაც ხედავ რამოდენიმე ორმოებში ჩაყრილ ლეშს გლეხის იმედის და მარჩენალ საქონლისას, ის დაჩიერებია. მასთან, არა აქვს ცოდნა ებრძოლოს საშინელ სენს, არა ყავს დამრიგე, რომ მით აიცდინოს სხვა პირუტყვებს ჭირი. ზოგიერთები ხელს უწყობენ სენის გავრცელებას, მაგ. ჭირიან საქონელს მდინარეში ბანენ, სადაც საზოგადო პირუტყვების წყლის სასმელია და სხვა. საჭიროა მცოდნე—ექიმი—ვეთიალი და დარიგება. მეტი ყურადღება სოფელს, ვისგანაც ჯერ არს.

პლ. ოხრობელი.

სად. ნატანები. ნატანების უფასო წიგნთსაცავ სამკითხველოს გამგეობა მოაგონებს იმ პირებს, რომელთაც გასულ წელს დაგზავნილი ქონდათ სხვადასხვა სადგურებზე, ქალაქსა და დაბებში გამგეობისაგან მოწოდებები და პასუხი კი არ გამოუგზავნიათ, დააჩქარონ მოწოდებების უკანვე გამოგზავნა შემდეგი მისამართით: ნატანები თეოფანე ბოცვაძეს. წინააღმდეგ შემთხვევაში სხვა ზომებს მივმართავთ.

გამგეობის თავმჯდომარე თ. ბ—ძე.

ბორჯომი. ივლისის 22-ს ბორჯომის ს. დ. მ პ. კოლექტივმა მოიწვია მთელი მუშების საჯარო კრება, მოწვეული იყო ამ კრებაზე ირ. წერეთელი. კრების მიზანი იყო მიმდინარე მომენტს გაცნობოდა, კრება მოწვეული იყო ჩარხის წყალზე, რასაც აუარებელი ხალხი დაესწრო; პირველად ილაპარაკა რუსულად ამხ. ვოიტინსკიმ, რომელმაც გაცნო დამსწრეთ ეხლანდელი მდგომარეობა და ხალხს მოუწოდა არ აჰყვეთ პროვოკატორებს, რომლებიც მოგიწოდებენ ეროვნული შუღლისაკენო. მეორედ ილაპარაკა ამხ. ირ. ჩხიკლაძემ, მან გააცნო ხალხს ჩვენი მთავრობა და მისი მოქმედება. ამის შემდეგ მრავალნაირი შეკითხვები იყო კრების წევრებიდან, რომელზედაც ზედმიწევნით შესაფერი და სრული დამაკმაყოფილებელი პასუხი გასცა ირ. წერეთელმა, რომელიც მხურვალე და წრფელი ტაშისცემით იქნა დაჯილდოვებული ხალხის მიერ.

კ. დინჯაძე.

ს. ჩიბათი (გურია). ლანჩხუთის რაიონის კომისარმა ჩახვაძემ მოჰკრიბა მთელ საზოგადოებაში იარაღი. აქ შიმშილობა მძვინვარებს.

უკანასკნელათ ხშირმა წვიმებმა ყანებს ზიანი მიაყენა, ჯერ კიდევ კარგი მოსავალი ამინდზე არის დამოკიდებული. საერობო არჩევნებისათვის მზადება დაიწყო. საჭირო არის ხალხში ერობის მნიშვნელობის და მომენტის გარკვევა, მაგრამ არ მოგვეპოვება საამისო ძალები. საჭიროა ერობაში სოფლის შეგნებულ მუშებს საკმაო ადგილი დაეთმოთ.

შხანკოლა.

ს. ხუფსა (გურია). 21 ივლისს მოხდა ხუფსის საკრედიტო ამხანაგობის წლიური კრება. კრების თავმჯდომარედ არჩეულ იქნა ჯ. ტულუში. გამგეობამ გააკეთა მოხსენება 1917 წ. ამხანაგობის მდგომარეობისა და აღმოჩნდა შემდეგი: პასსივი: საკ. თანხა 857 მ. გრძელვადიანი 7400 მ., სათადარიგო 430 მ. განსაკუთ. თანხა 235 მ. მობარებული 14.500 მ. 90 კ. მოკლე ვად. სესხი 6000 მან. 1917 წ. მოსაგები 1341 მ. 14 კ. სულ 30764 მ. 04 კ. აქტივი: პროცენტიანი ქაღალდი 1800 მან. გაცემული სესხი 28750 მ. ქონება 110 მ. 05 კ. ფულად 103 მ 99 კ. სულ 30764 მ. 04 კ.

მოსაგები 1341 მ. 14 კ. კრებამ გაანაწილა ამნაირად: საკუთარი თანხისა 536 მ. სათადარიგო 268 მ. განსაკუთრებულ დანიშნულებისთვის 200 მ., გამგეობას ჯილდოდ 250 მ., ადგილობრივ სამკითხველოს 37 მ. 14 კ. ქ. ოზურგეთის გიმნაზიის ასაშენებ ფონდს 50 მ. 1918 წ. გასავლის აღრიცხვა კრებამ დაამტკიცა ამნაირად: ბინის ქირა—120 მ. წელიწადში, განათება გათბობა 10 მ., მგზავრობა—100 მან. მოულოდნელი ხარჯები—50 მან. მოანგარიშეს წ—ში —480 მან., ხაზინადარს—240 მ. მესამე წევრს—120 მ. სულ 1120 მან. ნაცვლად გამოცვლილ გამგეობის და სარევიზიო კომისიის წევრებისა იქნენ არჩეულნი ქენქს ყრით ძველები.

გამგ. წევრი ა. დ.

სამეგრელო. ავაზაკები დათარეშობენ სამეგრელოში. მიუხედავათ იმისა, რომ ალექსანდრე გეგეჭკორმა ბევრი ამ ავაზაკთაგანი გადახვიდა კავკავისაკენ და ჩვენ გვეგონა, რომ სამეგრელო ავაზაკებისაგან გაიწმენდა, სამეგრელოში მაინც დარჩენილა საგრძნობი რიცხვი ამ ვაჟბატონებისა. მათი რიცხვი და მასთან ერთად მათი თავგასულობა იქამდეც მისულა, რომ მაზრის მთავრობას სენაკიდან მარტვილში დაჰქირებია სპეციალური რაზმის გაგზავნა მათ წინააღმდეგ. როგორც ვიცით, ზარბაზნის ყუმბარების ზუილი კვლავ გაისმა სამეგრელოს მთებში. ეს ავაზაკები ბინადრობენ სენაკის მაზრის მთიან ადგილებში, ადმინისტრატიულ ცენტრებიდან შორს სალხინოკინჩხას მიდამოებში. ეს ორი პუნქტი—სალხინო და კინჩხა დიდ ღირებულებას წარმოადგენს არა მარტო მთელ სამეგრელოსთვის, ხონი და ქუთაისისათვისაც კი. მაშინ, როდესაც სამეგრელოს ამ პუნქტებში პირველად გაჩნდენ ბოლშევიკების ბრბოები და შეუძლებელი გახდა მიმოსვლა ხონ ნაოლალევსა და ამ ადგილებ შუა, წარმოუდგენელი სიძვირეფით დაცარიელდა ნაოლალევში და ხონში ბაზარი სურსათ სანოვაგისაგან. მართალია, სიმინდი არც იმ ადგილებში იყო, მხოლოდ რაც შეეხება დანარჩენს, მაგ., საკლავი, ყველი, მატყლი, შეშა და სხვა ყოველივე ეს მოდიოდა სწორედ ამ სალხინო კინჩხიდან, რომლებიც სამეგრელოსთვის მრჩენელ-მასაზრდოებელი იყო. ამას ზედ დაუმატეთ ის საბალახო მთები, როგორც მაგალითად განთქმული „ასხის მთა“ და ჩვენთვის აშკარა იქნება ის, თუ რა დიდი მნიშვნელობა ექნება მშვიდობიან ცხოვრების მიმდინარეობის აღდგენას სამეგრელოს ამ ადგილებში. და აი ამ ადგილებში დღეს ავაზაკები დათარეშობენ—გლეხობა შიშის ზარს შეუპყრია, მოკლებული მყუდროებას, მოკლებული მშვიდობიან შრომის საშუალებას, გულგატეხილი შეყვედრის თავის ბედს. საჭიროა დიდი და განსაკუთრებული ყურადღება მიექცეს სენაკის მაზრის ამ მთიან ადგილებს, თორემ მიმოსვლის შეწყვეტა შეწყვეტს აქედან სანოვაგის შემოტანას, რაც უფრო გაამწვავებს ისედაც გამწვავებულ სასურსათო საქმეს და სიძვირეს ახალ ფრთებს შეასხამს. საჭიროა უსასტიკესი ზომები ავაზაკობის წინააღმდეგ. საჭიროა განსაკუთრებული ყურადღების მიქცევა ამ ადგილებისაკენ.

ვ მონიავა.

წერილი რედ. მიმართ

24 ივლისს კახეთის რკ. გზის სად. მუკუზანში ველისციხის კომისარმა, რომელსაც თან ახლდა დაახლოვებით 50 მილიციონერი, განიზრახა ჩემი იარაღის აყრა. მე არ დავნებდი და როგორც იყო თავი დავახწიე გარშემორტყმულ მილიციონერებს. ამის შესახებ დეპეშით ვაცნობე გზის ადმინისტრაციას და ცნობისათვის სიღნაღის მაზრის კომისარს.

ამ დეპეშის პასუხათ მაზრის კომისარი ტყემალაძე დეპეშით მატყობინებს, რომ მან დანიშნა გამოძიება და თან მემუქრება—თუ ველისციხის კომისარის უკანონო მოქმედება არ დამტკიცდა, რევოლუციონურ ტრიბუნალს გადაგცემო. რა საჭირო იყო ასეთი მუქარა არ ვიცი, ხოლო საბუთი მაქვს ვიფიქრო, რომ ზოგიერთებს სურთ (როგორც ეს წინათ იცოდენ) საქმის მიფუჩეჩება. მაგრამ, ვფიქრობ, ამას ვერ შესძლებენ, რადგან იმ დროს, როცა ველისციხის კომისარი, ძალზე მთვრალი, ლანძღვაგინებით იხსენიებდა ნ. ჟორდანიას და მის მთავრობას, იქ მრავალნი მაყურებელნი იყვნენ.

ვისაც ეკუთვნის რევოლუციონურ ტრიბუნალზე გადაცემა, ამას გამოარკვევს პირუთვნელი გამოძიება და ამიტომ ტყემალაძის მუქარა მიმაჩნია მის მოვალეობასთან შეუფერებლად და ჩემთვის მას არავითარი ფასი არა აქვს.

მე ვთხოვ ყველა იმ პირთ, რომელნიც მოწმე გახდენ მუკუზანში აღნიშნული შემთხვევის, კეთილ ინებონ და გამოცხადდენ კახეთის რკ. გზის მთავარ კომიტეტში (ელისაბედის ქუჩა № 73), რომელიც აგროვებს მასალებს ამ საქმის გამოძიების საწარმოებლად.

კახეთის რკ. გზის დამცველი რაზმის უფროსი უ. მგალობლიშვილი.

ცნობები

ოზურგეთის მაზრის ნანეიშვილის საზოგადოების მცხოვრები პოლიკარტე თეოფილესძე ახალაძე მსახურებდა მეოთხე ქართულ მსროლელ პოლკში მეექვსე როტის მეორე „ვზვოდში“, გაიბნა ბათომიდან თორმეტი ვერსის მანძილზე სოფ. ერგეში ბათომის დაცემის წინა კვირაში, მას შემდეგ არაფერი არ იციან მისმა მშობლებმა და თუ ვინმემ რამე იცის ვთხოვ შემატყობინოს შემდეგი მისამართით: ქალ. თფილისი, ქ[illegible]ნიევის ქუჩა № 9 ამიერ კავკასიის მოწყალეგბელ საზოგადოების კავშირში მოსამსახურეს პილატე ივ. ახალაძეს.

— აგერ 10 თვე გადის არაფერი ვიცი ჩემი ძმის ჯამლეთი კახიანისა, მსახურებდა მე 4 კავკასიის „პოგრანიჩნი“ პოლკში მე 10 სოტნში. გთხოვთ თუ ვინმემ რაიმე იცოდეთ გვაცნობოთ შემდეგ მისამართით: ოზურგეთი. ლიხაური, გრიგოლ კახიანს.

— 1918 წ. იანვრის 20 უგზო-უკვლოთ დაიკარგა 15 წლის ბავშვი იოსეფ სილიბისტროსძე გოგმეჩაიძე, რომელიც მსახურებდა ნოქრათ სოხუმში ბაზარში დავით კარსანიძესთან. მიზეზი იყო ვითომ და ბავშვს „ხაზეინის“ ფულები გაეფლანგოს. როდესაც კარსანიძე სოფლიდან დაბრუნდა და ბავშვს პასუხი მოსთხოვა: შეშინებული ბავშვი სადღაც წავიდა. მშობლები სთხოვენ ყველას ვინც რამე იცის მის შესახებ აცნობონ შემდეგი მისამართით: სოხუმი, ქალაქის სასწორი. დომენტი ჯიმიშელეიშვილს, ძველი ბაზარი.

— ჩემი ჩვილი, პეტრე ბესარიონის ძე სამხარაძე (სოფელ ზოდის, შორაპნის მაზრის მცხოვრები), ჯარის კაცად იყო ბათუმში. ბათუმის დაცემის შემდეგ როგორც გავიგე არ დარჩენილა მომქმედ ჯარში, არ ირიცხება მოკლულთა და ტყვეთა სიაში და არც შინ დაბრუნებულა. უმორჩილესად ვთხოვ ყველას, ვინც რამ, იცის მის შესახებ მაცნობოს შემდეგი მისამართით: სად. დარკვეთი. სადგურის უფროსს ირაკლი ბესარიონის ძე ჯაოშვილს, ბესარიონ სამხარაძისთვის გადასაცემათ სოფ ზოდში.

ექიმი ი. გ. კორიძე
იღებს შინაგან სნეულებით [illegible] ავათმყოფებს საღამოს 5—7 საათამდე. ვერა, ვა[illegible] უბნის ქ. № 3.

[illegible]
ექიმი [illegible]
მიიღება კანისა, ვენერიულისა და [illegible]ლისიანი ავათმყოფები. (914-ს და 606 შეშხაპუნება). ავადმყოფთა მიღება [illegible] საათამდე საღამოთი. მიხეილის პრ[illegible]ტი № 118, სასტუმრო „ნოე“-ს პირდა[illegible] ტელეფონი 14—[illegible]6.

ექიმი ლ. ი. ცაგარელი.
იღებს ავათმყოფებს შინაგან და ბავ[შვთა] სნეულებიანს, ყოველ დღე დილის 8[—]10 საათ. საღამოს 5—7 საათ. [illegible]ვის ქუჩა 14, ბინა 2. ტელეფონი 10[illegible]

ექიმი ნ. დ. ტურიაშვილი
მედიცინის დოქტორი მიუნხენის [უნი]ვერსიტეტის შინაგან საბავშვო, სა[illegible] და საშვილოსნო სნეულებით ავადმყ[ოფებს] იღებს ყოველდღე შუადღის 12—2 საღამოს 4—5 საათ. მისამართი: ნ[illegible]ლოზის ქუჩა, № 7, სიმბოვიჩის აფ[თ]იქის გვერდით

ექიმი დ. ი. ჟაფარიძე
მიიღებს შინაგანის, ყურის, ყელის ცხვირის სნეულებით ავადმყოფებს [დი]ლის 11—1 საათამდე, საღამოს 5—7 მადათოვის ქუჩა № 7. ალექსანდრეს [ბა]ღის პირდაპირ ტელეფონი 17—4[illegible]

ექიმი ა. დ. ციციშვილი
შინაგან და ბავშვთა სნეულებანი. ავ[ად]მყოფებს იღებს ყოველ-დღე დილით [illegible]—9 საათამდე, საღ. 5—7 ს. ჩერქეზო[ვის] ქუჩა № 14.

ექიმი გ. კალდიაშვილი.
იღებს შინაგან და ბავშვთა სნეულებ[ით] ავადმყოფთ ყოველ-დღეს 5—7 საათამდე. მისამართი: პეტროგრადის ქუჩა № 4, კუთხე მიხეილოვის პროსპექტის—კირო[v]ჩნი ქუჩის მახლობლათ. ტელეფონი 8—48. ვაგზლის სამკურნალოში იღებს ყო[ვ]ელ-დღეს 12—2 საათამდე.

ექ. ქალი რ. ბ. შიშლო-საბაშვილი
მედიცინის დოქტორი ჟენევის უნივერსიტეტისა და ედინბურგის მედიკო-ქირურგიულ კოლლეჯისა. იღებს ყოველ დღე შინაგან, ქალურ და ვენერიულ ავადმყოფთ და იძლევა ხაზებით დარი[გე]ბებს. სიფილისის წამლობა ახალი მე[თ]ოდებით. დილის 10—12 ს. და საღა[მ]ოს 5—7 საათამდე. ელისაბედის ქუჩა სახლი № 82. ტელ. № 9—26.

ექიმი ნ. ი. მახვილაძე
იღებს სპეციალურად—მალარიით (ციებ[ა]) და მისი შედეგებით დასნეულებულთ სისხლის ნაკლებობით, გულისა, ფილ[ტ]ვისა, ქარებით და სხვა შინაგან სნეუ[ლ]ებით ავათმყოფთ ყოველ დღე საღამოთი 5—7 საათამდე. ელექტრიზაცია და მასსაჟი. მისამართი: მოსკოვის ქ. № 11.

ექიმი ზ. გ. მუხაძე
იღებს სადოსტაქრო ავათმყოფთ საღამოს 5—8 საათამდე კვირა დღის გარდა, მისამართი: ლიდი მთავრის ქ. № 57; ავლ[აბ]რის ეკონომიურ სახ. შენობის პირდაპირ, სახ. სვანიშვილისა. ტელ. № 5—77.

გაიხსნა თვალის სამკურნალო
(მუდმივი საწოლებით)
პარიზისა და ვენის უნივერსიტეტის თვალის კლინიკის ყოფილი ასისენტის
ექიმ დოხნინისა.
იღებს თვალის ტკივილებით ავათმყოფებს დილით 9—1 საათ. და საღ. 4—7 ნახ. საათ. მიხეილის პროსპექტი № 141 (კინემატოგრაფ „აპოლოს“ ახლო) მძიმე ავათმყოფები და საოპერაციო პირები მიიღებიან სრული პანსიონით.

კ ე რ ძ ო
მიხეილის სამკურნალო
მუდმივი ლოგინებით. ავადმყოფების მიღება ყოველ დღე დილის 10 საათიდან. მიხეილის პროსპექტი, 167.

განცხადება

კვირას, 4 აგვისტოს, ახალი სტილით შუადღის 1 საათზე ახალი დროით დიდუბის ეკლესიის გალავანში დანიშნულია მრევლის კრება, სადაც გაირჩევა საკი[თხი] **ეკლესიის ძვირფასი ნივთეულობის საქართველოს რესპუბლიკის ფონდის სასარგებლოდ** [**გადადების შესახებ.**] კრება უკანასკნელათაა მოწვეული. 2[illegible]

საჯარო ვაჭრობა

თფილისის ქალაქის გამგეობა აცხადებს, რომ 5 აგვისტო 1918 წ. გამგეობის თ[illegible] ნადასწრებით გაიმართება **საჯარო ვაჭრობა** სხვადასხვაგვარ ნიშნების (бляхи) დასამზადებლათ მეეტლეთათვის. კონდიციების მიღება ნიშნების ნიმუშებზე [და] ყოველივე ცნობების მიცემა ხდება სამეცადინო საათებში მეოთხე განყოფილებ[ის] კანცელარიაში (3—[illegible]

სოც.-დემ. პარტიის საოლქო კომიტეტთან მოეწყო გაფართოებული სეკრეტარიატი, რომელიც აძლევს პროვინციის ორგანიზაციებს პასუხს ყოველგვარ შეკითხვებზე. სეკრეტარიატი მოთავსებულია „ერთობის“ რედაქციის გვერდით, გოლოვინის ვრ. № 12. აქვე ხდება პროპაგანდისტების ჩაწერა პარტიულ საქმეებზე სამუშაოთ. ბიურო ღიაა დილის 9—2 საათამდე, საღამოს 5—8 საათამდე. ტელეფონი № 16—62.